

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Marian ENE

Cristina PETRE-GHIȚĂ

Radu BERETEU

Mari-Elena BELCIU

Daniel ANGHEL

Geografie

Manual pentru clasa a **VI**-a

EDITURA CD PRESS
www.cdpress.ro

Cuvânt-înainte

Geografia, știință a lumii în care trăim, este întotdeauna nouă, în egală măsură provocatoare și fascinantă. Vă aflați, dragi elevi, la începutul unui alt nou drum deschis de studiul Geografiei: de la spațiul larg al planetei noastre, cu pași mici, dar atent chibzuiți, intrăm în spațiul familiar (și familial) al Europei, continentul către care în acest an școlar vă veți îndrepta atenția, interesul și activă voastră curiozitate. Vom descoperi împreună un spațiu unic în lume, spațiul continentului nostru, cu toată splendoarea cadrului său natural generos, divers, dar impecabil de echilibrat. Pentru a înțelege realitatea din jurul nostru, trebuie mai întâi să învățăm să iubim ceea ce ni se oferă. Despre această iubire ne vorbește, prin Geografie, Europa. Înainte de a fi știință exactă, Geografia a fost chemarea adresată celor care, iubind lumea în care trăiesc, au vrut să o cunoască mai bine. Așa au început marile explorări, așa au fost descoperite, bucată cu bucată, întinsele spații geografice ale Terrei. Tot așa vă cheamă și Europa să faceți în acest an școlar. Răsplata nu se va lăsa așteptată: câmpiile, dealurile, munții, apele, flora și fauna, oamenii Europei, cultura bogată, limbile frumoase, locurile care merită din plin a fi văzute, toate acestea există și sunt pregătite să vă întâlnească. Cum? Să intrăm cu relaxată încredere pe noul drum deschis anul acesta de Geografie: *Europa și noi!*

Cuprins

Cuvânt-înainte	3
Prezentarea manualului în format tipărit	6
Prezentarea manualului în format digital	8
Metode complementare de evaluare	9
Știu din clasa a V-a	10

› Unitatea 1

Cunoașterea lumii în care trăim	11
---------------------------------------	----

1. Repere ale cunoașterii Terrei. De la marile descoperiri geografice la explorarea modernă	12
2. Continente și țări. Reprezentări cartografice. Harta politică a lumii	14
3. Aplicații practice. Exerciții de apreciere a distanțelor și suprafețelor pe suporturi cartografice clasice și/sau digitale	18
Recapitulare	20
Evaluare	21
Învăț să învăț	22

› Unitatea 2

Antroposfera. Omul și activitățile lui	23
--	----

1. Populația Terrei: evoluția numerică, răspândirea geografică, diversitatea umană, mobilitatea teritorială	24
2. Așezările omenesti – forme de locuire și diferențieri teritoriale	26
3. Resursele naturale. Valorificarea acestora	28
4. Domeniile activităților economice pe Terra. Agricultura, industria, serviciile (caracteristici generale)	30
5. Efectele activităților umane asupra mediului și calitatea vieții	34
6. Aplicații practice. Analiza și interpretarea caracteristicilor demografice și de locuire din orizontul local și apropiat	36
Recapitulare	38
Evaluare	39
Învăț să învăț	40

› Unitatea 3

Europa – identitate geografică	41
--------------------------------------	----

1. Poziția geografică. Țărmurile: golfuri, insule, peninsule și strâmțori	42
2. Caracteristici generale ale reliefului. Unități majore	46
3. Hidrografia	48
4. Diferențieri climatice și biogeografice	52
5. Harta politică – state și regiuni	54
6. Răspândirea geografică a populației. Elemente de diversitate umană (diversitate etnică, lingvistică, confesională și culturală)	56
7. Mari orașe europene	58
8. Resursele naturale. Valorificarea acestora	60
9. Activitățile economice. Agricultura, industria, serviciile	62
Statele Europei: cărți de identitate	64
Recapitulare	66
Evaluare	67
10. Uniunea Europeană	68
Caracterizarea geografică a unor state europene	
11. Regatul Spaniei	72
12. Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	74
13. Germania	76
14. Federația Rusă	78
15. Suedia. Norvegia. Finlanda	80
Recapitulare	82
Evaluare	83
Învăț să învăț	84

Unitatea 4

Europa în lumea contemporană	85
1. Valori culturale și umane europene	86
2. Calitatea vieții în Europa	88
Recapitulare	90
Evaluare	91

Învățare în echipă	92
La sfârșit de an școlar	93
Recapitulare finală	94
Evaluare finală	95
Bareme evaluare	96

Competențe în formare

1. Prezentarea realității geografice utilizând mijloace și limbaje
 - 1.1. Precizarea prin cuvinte proprii a sensurilor termenilor geografici
 - 1.2. Descrierea relațiilor dintre elementele și fenomenele geografice utilizând termeni specifici
2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice
 - 2.1. Poziționarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice
 - 2.2. Ordonarea spațială și/sau cronologică a elementelor, fenomenelor și proceselor geografice după criterii date
 - 2.3. Utilizarea informațiilor oferite de suporturile cartografice, grafice și alte materiale vizuale în contexte/situații diferite
3. Studiarea spațiului geografic realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare
 - 3.1. Utilizarea informațiilor cu caracter geografic obținute cu ajutorul instrumentelor TIC/GIS și al elementelor din matematică și științe
 - 3.2. Prezentarea caracteristicilor elementelor, fenomenelor și proceselor geografice prin utilizarea instrumentelor TIC/GIS
 - 3.3. Prezentarea diversității naturale, umane și culturale realizând corelații interdisciplinare
 - 3.4. Descrierea patrimoniului local, național, european și mondial utilizând diverse surse
4. Elaborarea unui demers investigativ din perspectiva educației permanente și pentru viața cotidiană
 - 4.1. Construirea unui demers investigativ dirijat
 - 4.2. Caracterizarea elementelor, fenomenelor și proceselor după un algoritm dat
 - 4.3. Compararea elementelor, fenomenelor și proceselor după caracteristicile geografice

Prezentarea manualului în format tipărit

▼ Manualul este structurat în **patru unități de învățare**, în conformitate cu cele patru domenii de conținut prevăzute de Programa școlară. Fiecare unitate se deschide cu o **pagină de prezentare**, în care regăsim câte un citat al unor personalități relevante pentru tematica unității de învățare.

▼ Pentru atingerea în mod optim a scopurilor fiecărei lecții, manualul beneficiază de un **bogat suport grafic**: hărți, diagrame și de un număr mare și divers de fotografii adaptate informațiilor transmise prin conținutul de studiat.

▼ Rubricile pe care le regăsim în interiorul lecțiilor incluse în manual sunt:

- Știu
- GEOfocus
- Vreau să știu mai mult
- GEOforum
- Aplic
- GEOplus
-
- Vocabular

▼ Conținuturile și activitățile de învățare ale fiecărei lecții sunt organizate pe **secvențe (rubrici)**, astfel încât să se respecte întru totul atât logica disciplinei de studiu, cât și logica procesului instructiv-educativ.

Știu

Această secvență a lecției face apel la cunoștințele dobândite în anii anteriori de studiu al disciplinei Geografie, precum și la cunoștințele dobândite în lecțiile anterioare celei în care apare această rubrică.

Rolul rubricii este acela de introducere în tematica lecției ce urmează a fi predată, de trezire a interesului și curiozității de a afla informații noi, de actualizare a informațiilor anterioare și de utilizare a acestora în contexte noi.

Vreau să știu mai mult

Aceasta este secvența în care se transmit noile informații, prezentate pe principiul organizării concentrice a conținuturilor prevăzute de Programa școlară pentru palierele învățământului preuniversitar.

Aplic

După cum îi spune și numele, această secvență are o notă predominant practică. Noile informații sunt vehiculate în contexte variate: activități orale, scrise, de observare, interpretare a datelor (din diagrame, scheme, tabele și, nu în cele din urmă, din hărțile tematice ale manualului).

Poziția în cadrul lecției a rubricii nu este una statică. Ea este amplasată în imediata apropiere a textului de predare, lucru care permite o rapidă conexiune predare-învățare.

GEOforum

Prin natura ei, această secvență susține manifestarea spiritului reflexiv-critic al elevilor. Aceștia sunt stimulați și încurajați să pună întrebări, să analizeze validitatea unor răspunsuri, să provoace discuții libere pe teme date. Este rubrica pe deplin potrivită cu activitățile de *Brainstorming* din cadrul orelor de curs (și nu numai).

GEOfocus

Fără a se suprapune cu secvența *Aplic*, *GEOfocus* se îndreaptă către latura de cercetare și de învățare prin descoperire. Este rubrica prin care se face legătura cu succes între partea teoretică și cea practică a studiului disciplinei Geografie.

GEOplus

Satisfacerea nevoii de permanentă descoperire a unor informații noi și relevante pentru tema lecției este asigurată de provocările lansate înspre elevi de rubrica *GEOplus*. Tenta acestuia, de curiozități sau de *Știi ai că...?*, rezonează cu naturala curiozitate a copilului.

Vocabular

Unul dintre obiectivele Programei este și acela al însușirii de către copil a unor termeni și concepte pe care să le utilizeze cu deplină înțelegere a sensului lor, în contexte adecvate comunicărilor orale sau scrise cu tentă geografică. Prin urmare, s-a introdus, acolo unde era absolută nevoie, rubrica *Vocabular*, în care sunt explicate unele concepte care ar putea ridica dificultăți în înțelegerea și utilizarea lor.

▼ Manualul cuprinde pagini distincte alocate activităților de **recapitulare** și celor de **evaluare** (la începutul anului școlar, la sfârșitul fiecărei unități de învățare și la sfârșitul anului școlar).

Testele de evaluare sunt astfel concepute, încât să acopere întreaga gamă a tipologiei itemilor: obiectivi, semiobiectivi și subiectivi.

Pentru stimularea învățării active, conștiente, la sfârșitul unităților regăsim secvențele *Învăț să învăț și Învățare în echipă*.

Prezentarea manualului în format digital

Manualul în format digital poate fi utilizat în **variante standard** a oricăruia dintre următoarele browsere: Google Chrome 31+ (Windows Vista, Android 4.03+, Linux, OS X 10.9+, iOS 7.1.X+), Mozilla Firefox 25+ (Windows Vista, Android 4.03+, Linux, OS X 10.9+, iOS 7.1.X+), Internet Explorer 10+ (Windows 7+), Safari 7+ (OS X 10.9+, iOS 7.1.X+) sau echivalent.

Varianta digitală a manualului asigură un **sistem de asistență de navigare (help) general** și un **sistem de asistență (help) contextual**. Acestea facilitează atât orientarea în interiorul manualului (prin utilizarea butoanelor de navigare), cât și eficiența accesării și utilizării a **Activităților Multimedia de Învățare (AMII)** incluse în lecțiile manualului.

Atât în varianta tipărită, cât și în manualul digital, tipurile de AMII sunt semnalizate distinct.

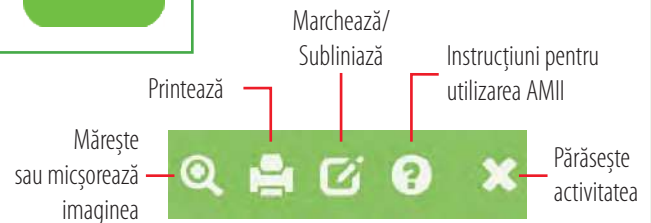

AMII STATICE

Sub formă de **AMII statice** regăsim în manualul digital:

- materialul cartografic al manualului;
- scheme și diagrame;
- fotografii și desene;
- tabele și fișe (de lucru și de observare sistematică).

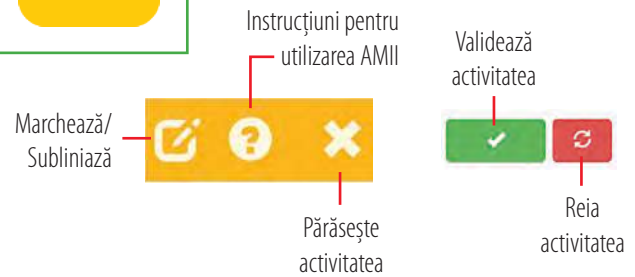

AMII INTERACTIVE

Sub formă de **AMII interactive** regăsim:

- activități de completare simplă și complexă;
- grupare; ordonare; selecție simplă, multiplă, complexă; hărți; fișe de lucru;
- Puzzle; Quiz; globul 3D.

AMII ANIMATE

Sub formă de **AMII animate** regăsim:

- animații video;
- animații de tip slideshare.

Animațiile sunt însoțite de voce și de un generic muzical adecvat.

Metode complementare de evaluare

Investigația

- ✓ Investigația este o cercetare atentă cu scopul de a descoperi răspunsuri la întrebări importante.
- ✓ Cele trei etape ale investigației sunt:
 1. definirea problemei cercetate;
 2. alegerea metodei de strângere a informațiilor (de exemplu, un chestionar);
 3. prezentarea rezultatelor (concluziilor) investigației.
- ✓ Pentru a te autoevalua, poți verifica dacă tu și colegii ați cooperat (în cazul unei investigații de grup), dacă ai urmat pașii investigației și ai lucrat îngrijit/organizat, dacă ai dat dovadă de creativitate în găsirea de soluții.

Prezentarea

- ✓ Realizarea unei prezentări îți oferă posibilitatea de a afla mai multe despre un anume subiect, dar și de a-ți exercita exprimarea scrisă și/sau orală.
- ✓ Prezentarea poate fi în format tipărit sau digital.
- ✓ Pentru a realiza o prezentare pe orice temă, urmează pașii:
 1. Documentare
- ✓ Află cât mai multe lucruri despre tema prezentării. Folosește diverse surse (enciclopedii tipărite sau digitale, reviste etc.).

2. Redactare

- a. realizează un plan al prezentării (minimum trei idei legate de temă);
- b. redactează textul și adaugă fotografiile reprezentative.

Reguli ale prezentării

- Este necesar să te încadrezi în termenul de pregătire a prezentării.
- Este bine ca, în prezentarea ta, să explici imaginile și informațiile pe care aceasta le conține.
- Trebuie să folosești enunțuri clare, concise, simple și corecte. Nu folosi un ton al prezentării nici prea complicat, nici prea familiar.
- Atunci când îți susții prezentarea, trebuie să te încadrezi în timpul care ți-a fost pus la dispoziție.
- Pregătește-te să răspunzi la întrebările colegilor tăi și să le oferi informații suplimentare, dacă acestea îți vor fi cerute.

(Auto)Evaluare

- ✓ Cum îți apreciezi prezentarea? Cum îți apreciază colegii tăi prezentarea?

Portofoliul

- ✓ Păstrează ordonat, într-un singur loc (o mapă, o cutie, un calculator etc.), prezentările, testele, fișele de lucru, proiectele, investigațiile, fișele de observare realizate pe parcursul anului școlar la ora de Geografie.

Proiectul

- ✓ Proiectul presupune realizarea unei cercetări sau a unui produs/eveniment (de exemplu, o expoziție de imagini însoțite de explicații) pe o anumită temă.
- ✓ Proiectul poate fi produsul unei munci individuale sau colective, care se întinde pe o perioadă mai lungă (câteva săptămâni, un semestru sau chiar un an) și necesită organizare și consecvență.

Etapele proiectului sunt:

1. stabilirea temei;
2. colectarea datelor (sau a unor imagini și obiecte ilustrative);
3. organizarea datelor sau a obiectelor;
4. definitivarea produsului.

Elementele componente ale unui proiect sunt:

- titlul/tema;
 - cuprinsul (organizarea pe secțiuni);
 - introducerea (în cazul proiectelor scrise);
 - elementele de conținut (idei sau obiecte, organizate pe categorii);
 - concluziile/ideea de bază pe care o descoperi;
 - lista surselor folosite;
 - anexe (după caz, pot fi grafice, tabele, chestionare, fișe de observare).
- ✓ Proiectul poate fi realizat în format digital, pe hârtie sau ca un produs (obiect sau grupuri de obiecte).
 - ✓ Cadrul didactic va anunța din timp datele la care vor fi susținute proiectele.

Fișa de observare

- ▼ Descarcă și completează fișa de observare din manualul digital la finalul fiecărei unități de învățare, pentru a te autoevalua.

A. Observă fig. 1. Rezolvă cerințele date.

1. Precizează numele galaxiei din care face parte sistemul planetar reprezentat.
2. Numește categoriile de corpuri cosmice marcate cu literele **A**, **B** și **C**.
3. Precizează numele corpurilor cerești marcate cu numere de la **1** la **8**.

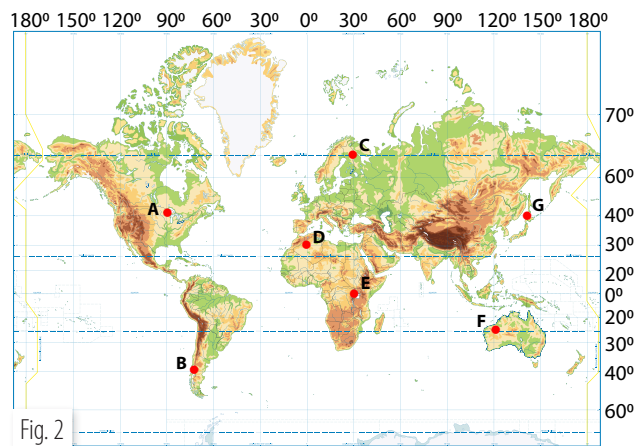
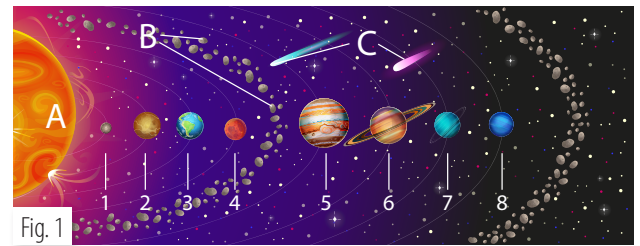
B. În fig. 2 sunt marcate, cu litere de la **A** la **G**, puncte de observație.

Analizează această reprezentare. Rezolvă cerințele.

1. Identifică, apoi notează punctele cu aceeași longitudine.
2. Identifică, apoi notează punctele cu aceeași latitudine.
3. Identifică, apoi notează coordonatele geografice ale punctelor **A** și **D**.
4. Notează numele continentelor în care se găsesc punctele marcate cu literele **C**, **G** și **E**.
5. Notează punctul situat în emisfera sudică și în cea vestică.
6. Identifică paralele sau meridiane importante, care străbat punctele marcate pe hartă cu literele **C**, **D**, **E**, **F**.
7. Precizează distanța pe latitudine dintre punctele **A** și **B**.

C. Scrie răspunsul corect (A, adevărat sau F, fals), după model: **6-A**.

1. Mișcarea de revoluție a Pământului are o durată de 24 de ore.
2. Scoarța terestră este alcătuită din minerale și roci.
3. Deltele se formează în zonele de țărm și au aspectul de pânlie.
4. Punctul în care are loc ciocnirea dintre două plăci tectonice reprezintă hipocentrul.
5. Acțiunea forței gravitaționale a Lunii are ca rezultat formarea valurilor.

D. Completează în caiet enunțurile de mai jos, cu informațiile corecte.

1. Solurile specifice pădurilor ecuatoriale și musonice sunt ...
2. Punctul unde apare la suprafață apa subterană se numește ...
3. Porțiunile de uscat înconjurate din toate părțile de ape se numesc ...
4. Starea de moment a atmosferei într-un anumit loc reprezintă ...
5. Lacul Sfânta Ana este de origine ...

E. Notează în caiet varianta corectă de răspuns, în fiecare caz.

1. Arbore specific pădurilor ecuatoriale este:
 - a. bananierul;
 - b. măslinul;
 - c. portocalul;
 - d. smochinul.
2. Pampasul este o zonă de vegetație formată din ierburi specifică continentului:
 - a. Africa;
 - b. Asia;
 - c. America de Nord;
 - d. America de Sud.
3. Tufșurile dese specifice zonei mediteraneene poartă denumirea de:
 - a. maquis;
 - b. prerie;
 - c. savană;
 - d. selvas.
4. Păduri de conifere întâlnim în:
 - a. Arabia;
 - b. Tibet;
 - c. Sahara;
 - d. Siberia.
5. Bizonul și coiotul sunt animale specifice:
 - a. deșerturilor;
 - b. savanelor;
 - c. preriei;
 - d. tundrei.

Cunoașterea lumii în care trăim

Unitatea 1

„Misterul creează fascinație,
iar fascinația este baza
dorinței omului de a înțelege.”
Neil Armstrong

Repere ale cunoașterii Terrei

De la marile descoperiri geografice la explorarea modernă

Știu

- ✓ Orice călătorie începe din locurile natale și presupune, în primul rând, a te orienta corect în spațiu.
- Observă imaginile care urmează. Alege două instrumente necesare orientării.
- Argumentează alegerea ta, precizând două avantaje!

Vreau să știu mai mult

Primii exploratori

Grecii **Herodot** și **Strabo** sunt printre cei dintâi exploratori care ne-au lăsat mărturii importante despre locurile și popoarele întâlnite în călătoriile lor, inclusiv despre strămoșii noștri.

Ulterior, s-au remarcat trei personalități: vikingul **Leif Eriksson** (considerat a fi primul european ajuns în America de Nord, în jurul anului 1000), venețianul **Marco Polo** (prin călătoriile din Asia), marocanul **Ibn Battuta** (care a explorat Africa și Asia).

Perioada marilor descoperiri geografice

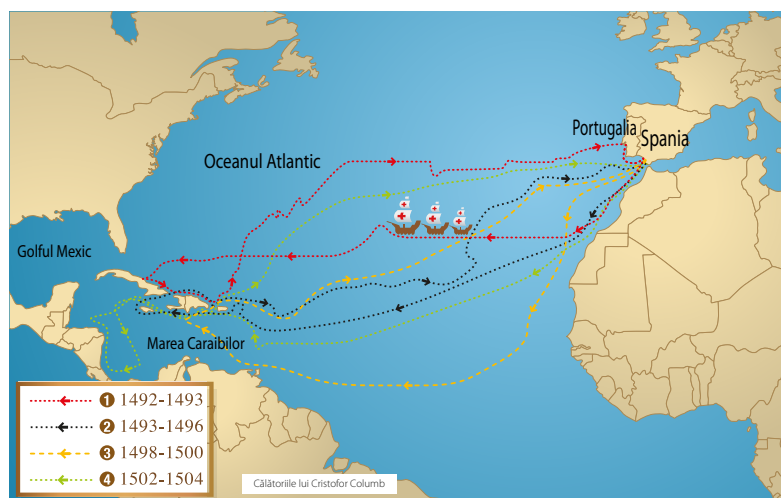
Secolele al XV-lea și al XVI-lea se remarcă prin explorările inițiate în special de Portugalia și Spania.

Portugalia, sub conducerea prințului **Henric Navigatorul**, a deschis perioada marilor descoperiri geografice, prin explorările coastelor vestice ale Africii. Cu scopul găsirii unei rute comerciale către Asia de Sud, prin sudul Africii și Oceanul Indian, **Bartolomeu Dias** descoperă Capul Bunei Speranțe. Aici va ajunge și **Vasco da Gama** care, mai târziu, parcurge prima rută navigabilă până în India.

Spania își propune găsirea unei alte rute către Asia. Navigatorul genovez **Cristofor Columb** propune o rută vestică spre India. Proiectul său este acceptat de spanioli și o expediție sub conducerea acestuia ajunge pe 12 octombrie 1492 (astăzi ziua națională a Spaniei și a hispanității) pe insula Guanahaní (Bahamas), pe care a numit-o atunci San Salvador.

GEOforum

- ✓ În ciuda faptului că Leif Eriksson este primul european ajuns în America, se consideră că descoperitorul Americii este Columb. Oare de ce?

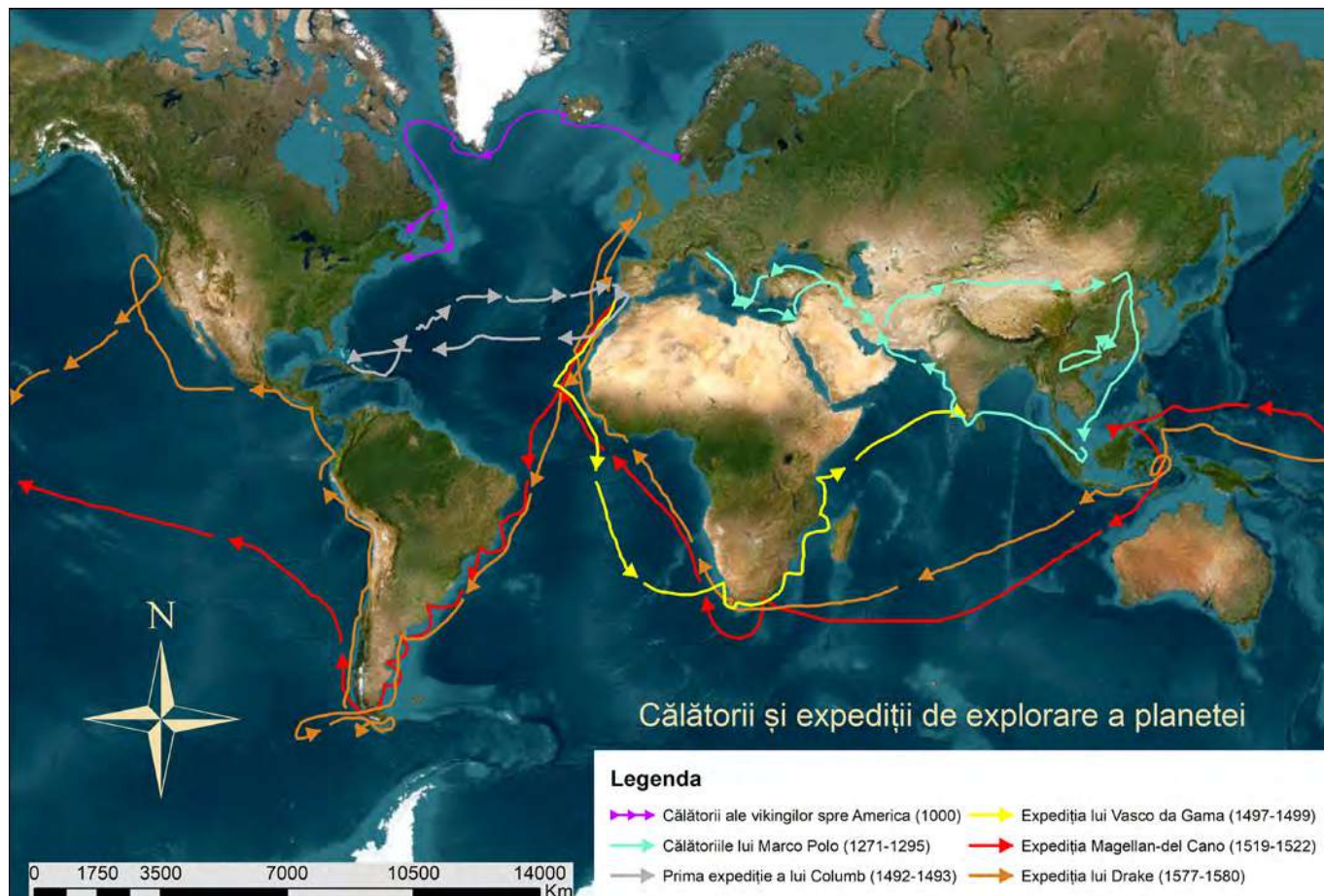
O altă expediție spaniolă a fost condusă de portughezul **Fernando Magellan**. Acesta era convins și el că există o altă rută mai ușoară spre Asia, dar navigând spre sud-vest. În timpul călătoriei sale, descoperă Strâmtoarea Magellan și un ocean liniștit pe care îl numește Pacific. Ajunge în Insulele Filipine, unde este ucis într-un conflict cu localnicii. Echipajul său, condus de spaniolul **Juan Sebastián del Cano**, reușește să revină în Spania ocolind Africa prin sud. În acest mod, s-a produs prima călătorie în jurul Terrei și s-au demonstrat multe adevăruri geografice – de exemplu, forma planetei.

O jumătate de secol mai târziu, englezul **Francis Drake** realizează o altă călătorie în jurul lumii.

Era tehnologiilor spațiale și informatice

Rusul **Iuri Gagarin** a fost primul om care a ajuns în spațiu, în 1961. Acest moment istoric a fost precedat de lansarea unor sateliți artificiali, care transmit primele imagini din spațiul cosmic. Ulterior, astfel de imagini, împreună cu sistemele de poziționare globală (spre exemplu, GPS), facilitează explorarea planetei. Instrumentele clasice ale geografiei, precum harta, se combină cu sistemele informaționale și rezultă sistemele informaționale geografice, cunoscute în lume ca GIS (*Geographic Information System*). Astăzi, GIS oferă sisteme complexe de navigație (cum ar fi Google Maps) sau sisteme de explorare virtuală a planetei (spre exemplu, Google Earth).

Exploratori români

Dintre exploratorii români, două personalități s-au remarcat în mod deosebit:

Emil Racoviță a participat ca naturalist la una dintre primele expediții științifice în Antarctica, cu nava Belgica (sec. al XIX-lea), alături de marii exploratori **Frederick Cook** și **Roald Amundsen**. **Dumitru-Dorin Prunariu** este singurul cosmonaut român și al 103-lea din lume. Zborul său cosmic a avut loc în 1981, la bordul navei cosmice Soiuz-40 și al stației spațiale Saliut-6.

Dumitru Prunariu: mesaj pentru viitorii exploratori

Omul, prin natura lui, este un explorator. Spațiul cosmic reprezintă un mediu de explorare nelimitat și fascinant. La bordul stațiilor spațiale, în condiții de imponderabilitate, efectuăm experimente imposibil de realizat la sol, în condiții de **gravitație**, descoperim materiale cu **proprietăți noi**, descoperim lucruri noi despre **funcționarea organismului uman** și tratarea unor afecțiuni, producem substanțe cu proprietăți deosebite pentru **industria farmaceutică**, studiem creșterea unor plante care ne-ar putea asigura o parte din hrană pentru când **vom zbura spre alte planete**, observăm **planeta natală**, o studiem la nivel global și ne asigurăm că dobândim cunoștințele și tehnologiile necesare pentru a relua **explorarea Lunii** și a ajunge și pe **alte planete din Sistemul Solar**. **În mod sigur viața există și în alte locuri din Univers**. Prin investigațiile noastre, căutăm să o **descoperim** și să aflăm și care este **originea vieții** pe Pământ. Pe măsură ce dobândim tot mai multe cunoștințe, multe **teorii despre Univers**, planete și viață, emise în ani de oameni de știință, vor fi actualizate sau chiar complet modificate. **Cu învățătură, știință și perseverență**, avem posibilitatea să luăm noi înșine parte la această **extraordinară aventură științifică**.

Aplic

✓ Analizează harta de mai sus și notează în caiet:

1. trei regiuni asiatice explorate de Marco Polo;
2. minimum două asemănări și două deosebiri cu privire la traseele urmate de cele două expediții în jurul lumii.

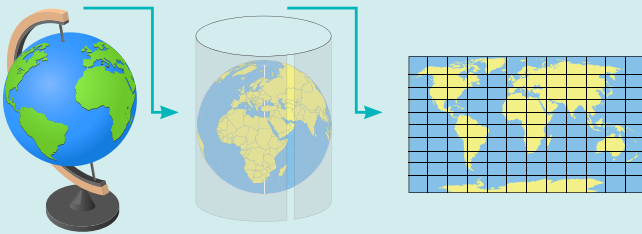

Continente și țări

Reprezentări cartografice. Harta politică a lumii

Știu

- Cartografia este știința reprezentării grafice în plan a realității unui spațiu geografic. Este „știința hărților”.

1. Analizează imaginea de mai sus și precizează:
 - a. metoda cartografică utilizată pentru a reprezenta în plan suprafața sferică a Terrei;
 - b. un avantaj al utilizării hărților față de globul geografic.
2. Studiază harta politică de la pag. 16. Precizează elementele componente ale hărții și tipul de scară utilizat.
3. Identifică și notează în caiet continentele din fig. 1.

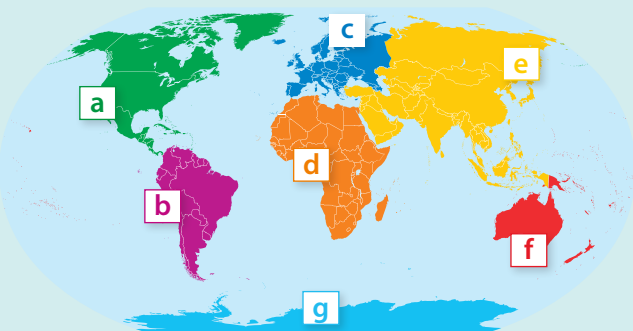

Fig. 1. Continentele Terrei

4. Analizează tabelul de mai jos (fig. 2). Notează în caiet, în ordine descrescătoare, continentele, în funcție de suprafață, apoi de populație.

Continentul	Suprafața (km ²)	Populația (ONU, 2021)
Asia	44,6 milioane	4,7 miliarde
Africa	30,4 milioane	1,4 miliarde
America de Nord	24,2 milioane	600 milioane
America de Sud	17,8 milioane	430 milioane
Antarctica	14,2 milioane	0
Europa	10,4 milioane	750 milioane
Australia și Oceania	8,5 milioane	44 milioane

Fig. 2. Continentele Terrei: suprafață și număr de locuitori

5. Transcrie în caiet în ordine crescătoare continentele, în funcție de criteriile sugerate în fig. 3 și fig. 4.

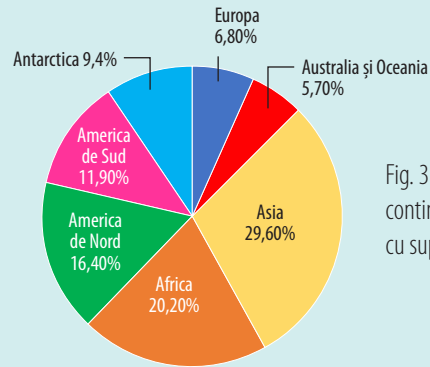

Fig. 3. Suprafața continentelor în raport cu suprafața uscatului

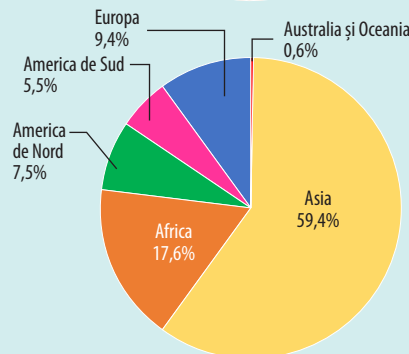

Fig. 4. Populația continentelor în raport cu populația totală a Terrei

Vreau să știu mai mult

Continente și țări – reprezentări cartografice

Pentru a ne orienta sau pentru a ne informa, utilizăm adeseori aplicații cartografice digitale.

Imaginile satelitare și GIS se regăsesc frecvent sub forma unor aplicații informatice ușor de utilizat (Google Earth, Google Maps, National Geographic Mapmaker).

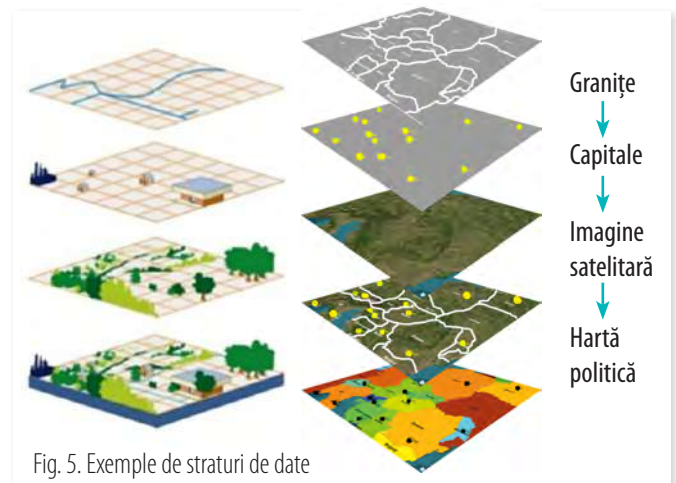

Fig. 5. Exemple de straturi de date

Printre altele, acestea folosesc principiul straturilor de date (în engleză: *data layers*) pentru a crea diferite reprezentări cartografice.

În acest mod, informația de pe suportul cartografic este organizată în părți distincte (numite straturi de date), dar care se suprapun perfect, rezultând o hartă.

În fig. 5, observăm cum straturile de date *granițe* și stratul *capitale* pot compune o hartă politică. Putem adăuga o imagine satelitară, setăm stratul „granițe” astfel încât teritoriul să fie transparent și astfel am putea face diferite analize geografice. De exemplu, putem identifica **diferite tipuri de granițe**: **granițe fluviale** (trasate de-a lungul unor fluvii și râuri: Dunărea este graniță între România și Bulgaria), **granițe montane** (munții Anzi între Chile și Argentina), dar și **granițe geometrice/rectilinii** (Egipt-Libia). Se pot crea și alte tipuri de hărți: hărți fizice și hărți tematice (climatice, rutiere, turistice etc.). GIS a determinat apariția hărților digitale dinamice sau interactive (le putem adapta după nevoile noastre sau putem accesa informații suplimentare – de exemplu, OpenStreetMap, Google Maps).

Harta politică a lumii reprezintă teritoriile (delimitate de granițe) celor 193 de state independente membre ale ONU, dar și teritorii dependente (care nu au suveranitate, precum Groenlanda, dependentă de Danemarca) sau cu statut special (Antarctica).

Pe harta politică, observăm că granițele și teritoriile sunt influențate de factori geografici precum: poziția geografică, forme de relief, hidrografie etc.

După **suprafața teritoriului**, putem distinge:

- **state continentale** (peste 7 milioane km²): Rusia, Canada, SUA, China;
- **state foarte mari** (peste 1 mil. km²): India, Argentina, Arabia Saudită;
- **state mari** (peste 500 000 km²): Nigeria, Ucraina, Madagascar;
- **state medii** (peste 200 000 km²): Japonia, România, Ecuador;
- **state mici și foarte mici** (sub 200 000 km²): Bangladesh, Coreea de Sud, Malta.

GEOfocus

✓ După criteriile determinate de factorii amintiți mai sus, putem identifica următoarele tipuri de state:

- după poziția geografică: state insulare, peninsulare, maritime (cu ieșire la Oceanul Planetar), continentale (fără ieșire la Oceanul Planetar);
- după forma teritoriului: state alungite, state compacte, state fragmentate.

✓ Analizați harta politică a lumii și precizați trei exemple pentru fiecare dintre tipurile de state de mai sus.

Aplic

• Observă harta de mai jos.

1. Identifică statele exemplificate în cadrul clasificării după suprafața teritoriului.
2. Pentru fiecare categorie din legenda hărții, precizează câte trei exemple.
3. Remarcăm mari contraste între suprafețele unor state și numărul de locuitori (exemplu: Bangladesh). Precizează alte trei exemple. Ce factori geografici pot determina asemenea situații?

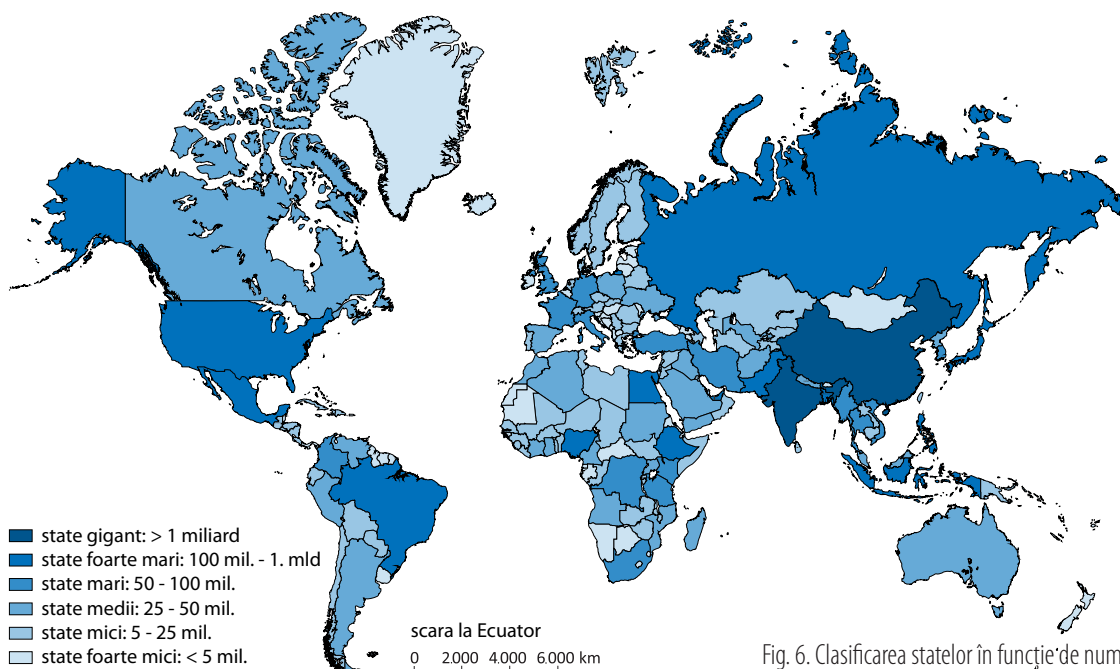

Fig. 6. Clasificarea statelor în funcție de numărul de locuitori

Terra: harta politică

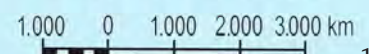
1. Regatul Țărilor de Jos
2. Belgia
3. Luxemburg
4. Elveția
5. Slovenia
6. Croația
7. Bosnia și Herțegovina
8. Muntenegru
9. Albania
10. Macedonia de Nord
11. Monaco
12. San Marino
13. Liechtenstein
14. Cetatea Vaticanului
15. Kaliningrad (Federația Rusă)

Această hartă este conformă cu *Map of the World*, publicată de ONU la 1 octombrie 2022. Potrivit ONU, unele granițe sunt încă subiectul unor negocieri între state (spre exemplu, granița dintre Republica Sudan și Republica Sudanul de Sud ori cea dintre India și Pakistan).

Denumirile statelor sunt conforme cu *Ghidul de redactare interinstituțional al UE, anexa 5 - Lista țărilor, a teritoriilor și a monedelor, situația la 14.1.2023*.

Scara la Ecuator

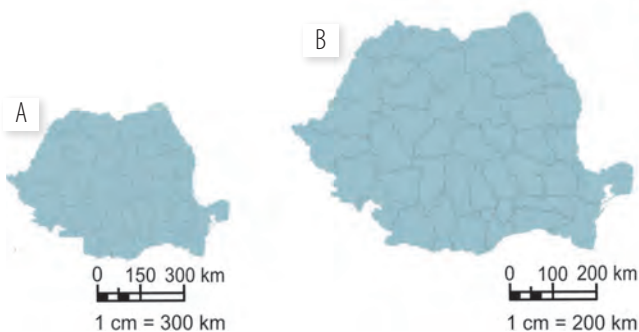

Aplicații practice

Exerciții de apreciere a distanțelor și suprafețelor pe suporturi cartografice clasice și/sau digitale

Știu

Fig. 1

• Accesează în manualul digital hărțile din fig. 1, analizează-le și precizează:

1. cele două tipuri de scări utilizate;

2. litera corespunzătoare hărții cu scara cea mai mare.

Vreau să știu mai mult

Pentru măsurarea distanței în linie dreaptă, folosim o riglă gradată, cu care determinăm distanța pe hartă (în centimetri). Cu ajutorul scării hărții, calculăm apoi distanța reală. Spre exemplu, am măsurat cu rigla 8 cm, iar harta noastră are scara 1:25.000 (ceea ce înseamnă că 1 cm reprezintă 250 m sau 0,250 km pe teren). Înmulțind 250 m cu 8, rezultă că, în realitate, distanța este de 2.000 m sau 2 km pe teren.

Lungimea liniilor curbe (șosele, râuri) poate fi măsurată cu ajutorul unei benzi de hârtie, al unei sfori și al unui compas distanțier.

Banda de hârtie (fig. 2) reprezintă o simplă fâșie de hârtie pe care o așezăm tangent (atingând un singur punct de sprijin) pe linia curbă pe care dorim să o măsurăm (șosea sau râu), parcurgând traseul sinuos fără să o ridicăm de pe hartă.

Aplic

✓Situatie-problemă

În parcul de lângă școală, se desfășoară o activitate de plantare a florilor. Ești la școală și trebuie să ajungi acolo cât mai repede, așa că este important să alegi drumul cel mai scurt.

Observă cele două hărți din fig. 3, apoi rezolvă cerințele date.

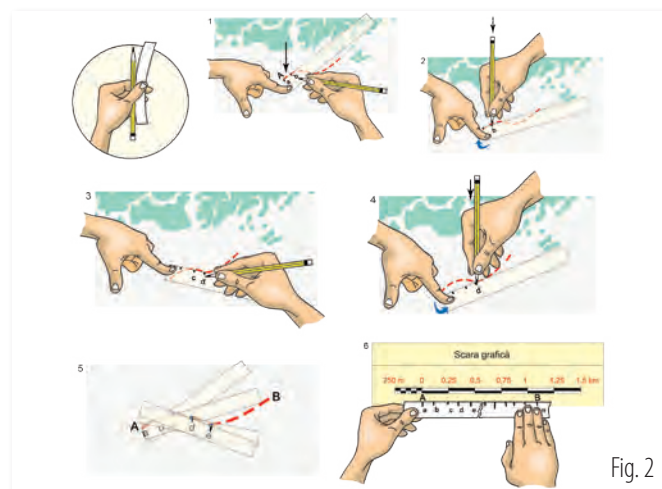

Fig. 2

Apoi, măsurăm distanța în centimetri de pe banda de hârtie, cu ajutorul unei rigle, transformăm valoarea obținută, ținând cont de scara hărții (vezi exemplul anterior), și obținem distanța reală din teren.

1. Precizează care este harta cea mai utilă. Argumentează alegerea ta.
2. Identifică drumul cel mai scurt dintre școală și parc. Precizează lungimea acestuia în metri.
3. Pe 1 m² se plantează, în medie, 10 flori. Calculează necesarul de plante pentru toată suprafața parcului.

Fig. 3

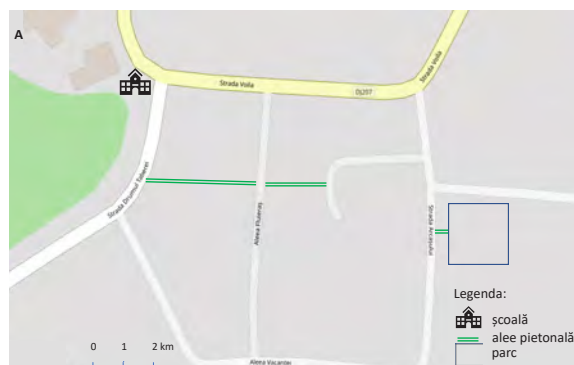

Fig. 4

Proiect

✓ Un grup de elevi și-a propus amenajarea turistică a Pădurii Valea Roșie. Pentru aceasta, ei trebuie să măsoare mai întâi suprafața terenului de amenajat, apoi perimetrul acestuia, în vederea construirii unui drum în jurul pădurii.

Să-i ajutăm împreună, printr-o soluție simplă, parcurgând pașii de mai jos.

1. Formați echipe în care să vă asigurați că există cel puțin un telefon mobil sau o tabletă, conectate la internet.
2. Instalează aplicația gratuită Google Earth pe telefonul mobil sau pe tabletă.
 - Accesează *Setări* (butonul marcat în fig. 4 cu cifra 1) și alege ca unități de măsură *metri* și *kilometri*.
3. Deschide aplicația și caută (butonul 2) *Pădurea Valea Roșie*.
4. Atinge butonul 3 *Măsoară* (*Measure*). În centrul imaginii apare un reper circular (4). Atinge imaginea satelitară și deplasează-o ușor, până când reperul se suprapune oriunde pe marginea pădurii.

Încearcă și tu!

1. Caută localitatea de domiciliu și măsoară lungimea drumului dintre locuința ta și școală, atât în linie dreaptă, cât și pe străzi și drumuri. Dacă trebuie să măsoari linii (drumuri, străzi) curbe, urmează aceiași pași precum cei descriși la utilizarea benzii de hârtie folosind *zoom in* și împărțind linia curbă în mici segmente drepte.

Pentru precizie, utilizează funcția *zoom in*.

5. Atinge butonul 5 *Adaugă punct* (*Add point*). Astfel, punctul (6) apare pe hartă. Deplasează imaginea până când reperul de măsurare se suprapune la capătul unui segment drept. Atinge din nou butonul *adaugă punct*. Observă că aplicația deja afișează distanța dintre punctele adăugate. Continuă până când parcurgi tot perimetrul pădurii. Atunci când ajungi în punctul de la care ai început măsurarea, suprapune reperul pe acesta (8). Va apărea butonul 7 *închideți forma* (*Close shape*). Atinge butonul și aplicația va afișa automat mărimea perimetrului, dar și suprafața pădurii.
6. Partajați rezultatele cu alte echipe pentru a compara rezultatele. Pentru aceasta, utilizați butonul *copy* sau realizați o captură de ecran.

Felicitări! Ați rezolvat problema rapid și eficient, cu ajutorul unei tehnologii GIS.

2. Măsoară suprafețe ale unor elemente din localitatea ta, precum lacuri, parcuri.
3. Instalează pe calculatorul tău aplicația Google Earth Pro (de asemenea, gratuită). Descoperă instrumente digitale care te pot ajuta să explorezi orice loc de pe planetă și să înțelegi lumea din jurul tău.

Este timpul să recapitulăm tot ce am descoperit împreună.

- Accesează în manualul digital harta *Călătorii și expediții importante pentru explorarea planetei*, citește legenda acesteia, apoi completează în caiet tabelul următor, cu numele exploratorilor care au parcurs traseele de pe hartă. Urmează modelul dat.
- În imaginile 1 – 2, sunt prezentate tipuri de hărți ale Europei. Accesează în manualul digital hărțile de mai jos, apoi rezolvă cerințele date.

1	Leif Eriksson
2	
3	
4	
5	
6	

- Completează, cu informațiile corecte, tabelul alăturat.
 - Precizează care este numărul corespunzător hărții cu scara cea mai mare.
3. Observă diferitele tipuri de granițe reprezentate cu linii roșii în fragmentele de hartă a – c. Completează în caiet casele libere cu tipul de graniță corespunzător fiecărei hărți.

Tipul de hartă	Tipul de scară
1.	
2.	

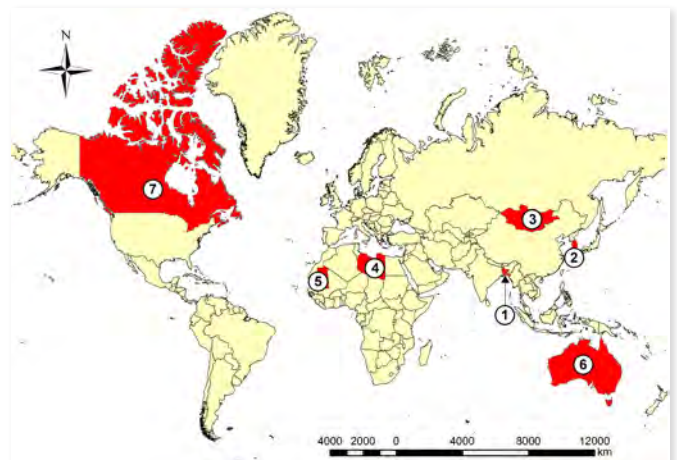

A

B

C

4. Clasificarea statelor după suprafață și după numărul de locuitori indică puternice contraste. Pe harta alăturată, sunt exemplificate o serie de asemenea situații.
- Notează în caiet numele statelor, marcate pe hartă cu cifre de la 1 la 7.
 - Identifică două contraste și notează-le în caiet după modelul: *Mongolia este un stat cu o populație mică, dar cu o suprafață foarte mare.*
 - Explică fiecare contrast identificat și notează câte un argument în caiet.

- I. Citește enunțurile de mai jos și stabilește dacă sunt adevărate sau false. Dacă apreciezi că un enunț este adevărat, scrie litera **A**, iar dacă este fals, scrie litera **F**.
- Scopul primelor mari expediții a fost găsirea unor rute comerciale către Australia.
 - GIS sau SIG este un sistem informațional specific geografiei.
 - Aplicațiile cartografice digitale organizează informația sub forma straturilor de date.
 - Hărțile dinamice sau interactive sunt un produs GIS.
 - Antarctica este un teritoriu dependent.
 - Sudanul de Sud este unul dintre ultimele state apărute pe harta politică a lumii.
 - O hartă cu o scară mică este mai detaliată.
 - 1:25.000 este o scară mai mare decât 1:200.000.
- II. În coloana **A** sunt precizate numele unor exploratori, iar în coloana **B** sunt precizate contribuțiile acestora la explorarea planetei. Realizează în caiet asocierea corectă între acestea, după modelul: 11-j.

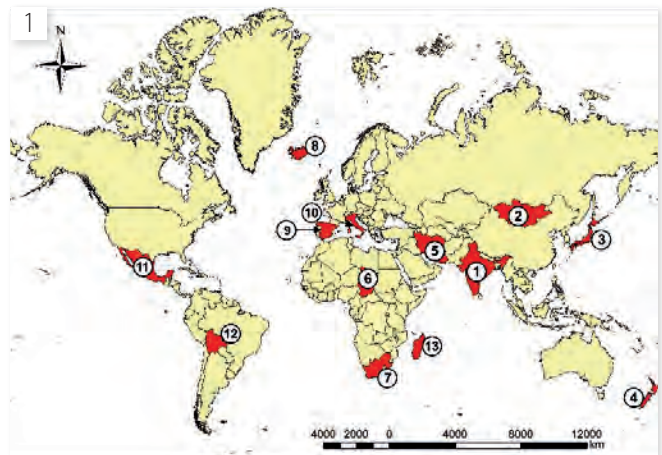
A. Exploratorul	B. Zonele sau regiunile explorate
1. Magellan-Del Cano	a. Descoperirea Americii
2. Columb	b. Descoperirea Capului Bunei Speranțe
3. Vasco da Gama	c. Prima rută navală spre India
4. Drake	d. Primul înconjur al lumii
5. Gagarin	e. Explorator al Antarcticii
6. Marco Polo	f. Primul om în spațiu
7. Bartolomeu Dias	g. Al doilea înconjur al lumii
8. Racoviță	h. Singurul român în spațiu
9. Prunariu	i. Unul dintre primii exploratori ai Asiei
10. Henric Navigatorul	j. Explorator marocan al Africii și Asiei
11. Ibn Battuta	k. Descoperirea Australiei
	l. Conducător al Portugaliei, inițiator al primelor explorări

- III. Selectează litera corespunzătoare răspunsului corect pentru fiecare dintre afirmațiile de mai jos.
- Groenlanda este:
 - stat independent;
 - teritoriu cu statut special;
 - teritoriu dependent;
 - teritoriu asociat.
 - După numărul de locuitori, China este un stat:
 - mediu;
 - mare;
 - gigant;
 - foarte mare.
 - După suprafață, România este un stat:
 - mediu;
 - mare;
 - gigant;
 - continental.
 - Cea mai mare parte a graniței dintre România și Bulgaria este de tip:
 - fluvială;
 - lacustră;
 - geometrică;
 - montană.
 - Granițele rectilinii sau geometrice sunt specifice mai ales continentului:
 - Africa;
 - America de Sud;
 - Australia;
 - Europa.

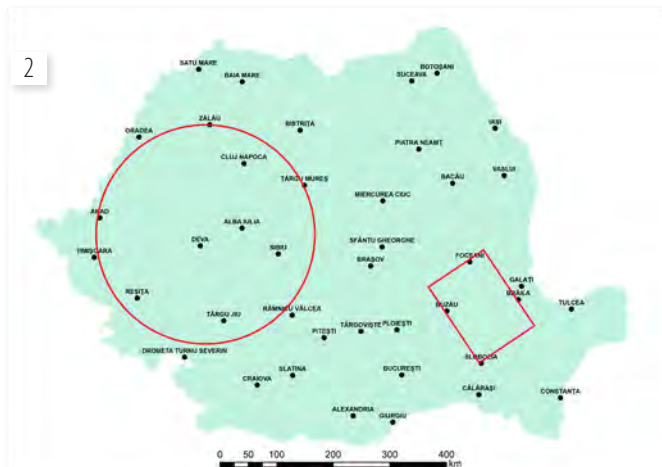
- IV. Accesează în manualul digital harta *Călătorii și expediții de explorare a planetei*. Analizează traseele marilor exploratori. Realizează în caiet asocierea corectă între numele exploratorilor și zonele (regiunile) explorate.

A. Exploratorul	B. Zonele sau regiunile explorate
1. Marco Polo	a. litoralul estic al Americii de Nord
2. Fernando Magellan	b. litoralul Africii de Est
3. Leif Eriksson	c. Asia Centrală
4. Francis Drake	d. litoralul vestic al Americii de Sud și de Nord
5. Vasco da Gama	e. Pacificul de Sud
	f. litoralul Australiei

- V. Identifică statele notate pe harta 1 cu numere de la 1 la 12, respectând clasificarea de mai jos. Precizează numărul cu care este notat statul pe hartă, precum și numele său.
- state insulare; **Exemplu:** 13. Madagascar
 - state peninsulare;
 - state maritime;
 - state continentale.

- VI. Accesează în manualul digital harta 2. Studiaz-o cu atenție și observă figurile geometrice realizate cu linii roșii.
- Urmărește orașele traversate de linii.
- Precizează tipul de scară utilizat.
 - Calculează distanța cea mai scurtă (în kilometri) între orașele Buzău și Focșani.
 - Calculează suprafața (în kilometri pătrați) patrulaterului vizibil pe hartă.
 - Calculează distanța (în kilometri) Arad – Zalău – Târgu Mureș, urmărind traseul descris de cerc. Precizează metoda utilizată.

I. 16 puncte
 II. 20 de puncte
 Total: 90 de puncte
 III. 10 puncte
 IV. 10 puncte
 V. 10 puncte
 VI. 24 de puncte
 Primești din oficiu 10 puncte

Pentru a reține mai ușor cunoștințele noi pe care le-ai aflat în timpul unei lecții, trebuie să îți notezi pe hârtie aceste informații, într-un mod organizat. Nu citi textul lecției pentru a-l memora mecanic!

Când studiezi un text, fii pregătit să notezi noțiuni și idei principale. Iată mai jos un exemplu despre cum poți învăța rapid și eficient.

Pasul 1: Studiază textul lecției

Am aflat despre:

- Exploratori
- Descoperiri geografice
- Tehnologie spațială
- Tehnologie informatică

Caut în dicționar:

- A explora
- Traseu
- A (se) orienta
- A descoperi

Explic:

- Cum a fost posibilă descoperirea unor noi continente și regiuni geografice.
- Cum poate ajuta tehnologia spațială și informatică la orientarea în spațiu și la explorarea planetei.

Rememorez:

- Nume de exploratori și descoperirile lor
- Perioade ale marilor descoperiri geografice
- Aplicații informatice de orientare în spațiu și explorare geografică

Pasul 2: Creează propria ta fișă a lecției

Cunoștințele noi pe care le-ai descoperit în timpul lecției vor fi reținute temeinic dacă te antrenezi să răspunzi la întrebări.

1. Împarte coala de hârtie în două coloane, **A** și **B**. În coloana **A** notează întrebările tale privind lecția studiată, în coloana **B** formulează răspunsuri la aceste întrebări. Observă exemplul de mai jos.
2. Pentru a te verifica, acoperă coloana **B** și răspunde din nou la întrebările formulate în coloana **A**.
 - Poți lucra împreună cu unul dintre colegii tăi de clasă.

A. Întrebări

Care au fost printre primii oameni care ne-au lăsat mărturie despre locurile și popoarele întâlnite în călătoriile lor?

Cine a fost primul european ajuns în America?

Cine a descoperit Oceanul Pacific?

Cine a fost primul om care a călătorit în spațiul cosmic?

Cum ajută tehnologia informatică la explorarea planetei?

B. Răspunsuri

Herodot și Strabon

Leif Eriksson

Fernando Magellan

Iuri Gagarin

Hărțile se combină cu sistemele informaționale și rezultă sisteme informaționale geografice.

Antroposfera. Omul și activitățile lui

Unitatea 2

„Învață din ziua de ieri, trăiește azi
și speră pentru mâine.
Important este să nu te oprești
niciodată din a-ți pune întrebări.”
Albert Einstein

Populația Terrei

Evoluția numerică, răspândirea geografică, diversitatea umană, mobilitatea teritorială

Lección 1

Știu

- Din suprafața de aproximativ 150 mil. km² a planetei, circa 29% sunt reprezentate de uscat, descoperit și cunoscut treptat, de-a lungul istoriei civilizației umane.
- Populația Globului a crescut numeric. Analizează graficul de mai jos și stabilește două cauze care au dus la creșterea populației după anul 1900.

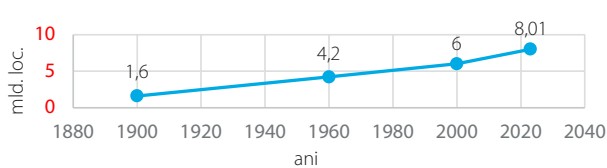

Fig. 1. Evoluția numerică a populației Terrei

Vreau să știu mai mult

Procesul îndelungat de apariție și dezvoltare a speciei umane pe Terra se numește **antropogeneză**. Aceasta este un subiect de studiu pentru disciplina Geografie umană.

Oamenii de știință consideră că, în urmă cu 600.000 de ani, populația planetei număra câteva mii de oameni. Înaintea erei noastre (i.H.), perfecționarea uneltelor, cultivarea unei diversități mai mari de plante, domesticirea mai multor specii de animale au dus la un surplus de hrană.

Acum 2000 de ani, populația Terrei era de aproximativ 230 de milioane de locuitori. Creșterea numărului de locuitori s-a făcut lent până în anul 1800, din cauza războaielor ori a unor boli. Începând cu anul 1900, creșterea populației a avut loc în ritm accelerat, fenomen demografic cunoscut sub numele de **explozie demografică** (*baby boom*).

Bilanțul natural al populației reprezintă creșterea naturală a populației într-un an; acesta poate fi **pozitiv** (când numărul nașterilor este mai mare decât cel al deceselor) sau **negativ** (când mortalitatea este mai mare decât natalitatea).

Creșterea populației va continua atât timp cât numărul de nașteri va rămâne la cote înalte. Acest lucru reprezintă o provocare pentru o dezvoltare sustenabilă.

Analiza valorilor bilanțului natural al populației la nivel mondial a dus la estimarea numărului de locuitori pe Glob la aproximativ 10 miliarde în anul 2050 și la aproximativ 11 miliarde până în anul 2100. Această creștere se datorează îmbunătățirii perspectivelor de supraviețuire, conform datelor publicate de ONU.

GEOforum

- ✓ În enunțul de mai jos este reprodus un fragment dintr-o știre de presă.
- Citiți enunțul și discutați despre posibii factori care au determinat această creștere.
„Pe 15 noiembrie 2022, la ora 09:59:58, s-a atins cifra de 8 miliarde de locuitori la nivel global. Estimarea pentru anul 2100 este de 11 miliarde de locuitori.”

Răspândirea geografică a populației la nivelul Globului este neuniformă, apreciindu-se că, din suprafața totală a uscatului, doar 1/3 este locuită.

Pe Terra, există regiuni nepopulate (Antarctica), regiuni slab populate (Sahara) și regiuni cu mari concentrări umane (Marea Câmpie Chineză, Delta Nilului, nord-estul SUA). Factorii care determină concentrarea populației în anumite spații geografice sunt:

- **naturali** (fizico-geografici): clima, relieful, rețeaua hidrografică, solurile, vegetația;
- **istorici și economici**.

Pentru anul 2100, estimările privind cele mai populate state ale lumii plasează continentul Asia pe primul loc, acesta fiind urmat de Africa.

Repartiția teritorială a populației într-un spațiu se numește **densitatea populației** (definită ca raportul dintre numărul locuitorilor dintr-un spațiu și suprafața acestuia – loc./km²).

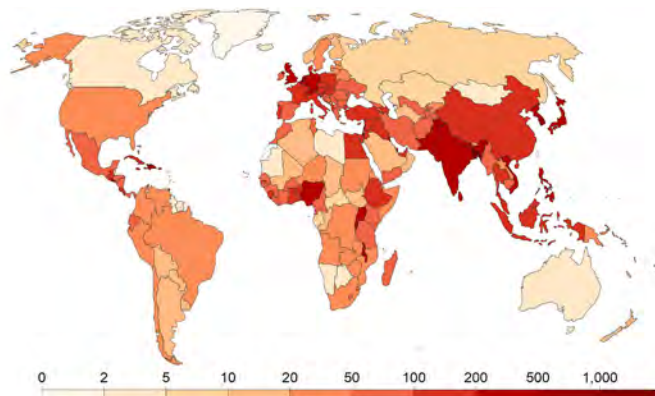

Fig. 2. Densitatea populației Terrei (loc./km²) în anul 2022 (conform datelor Organizației Națiunilor Unite pentru Agricultură și Alimentație)

Evoluția permanentă a populației Terrei, în timp și spațiu, a făcut ca locuitorii din diverse regiuni ale planetei să aibă trăsături diverse, legate de: rasă, religie, sex, vârstă, limbi vorbite, mediu de locuire, nivel de instruire etc.

Spre exemplu, diferențierile biologice (culoarea pielii, a părului, forma nasului, a ochilor și cea a buzelor) poartă denumirea de **rasă**. Se consideră că pe Glob există trei rase umane:

- **europoidă (a)**, răspândită în toată Europa, America de Nord și de Sud, Africa de Nord și de Sud, Asia de Sud și de Sud-Vest, Australia;
- **ecuatorială (b)**, prezentă în Africa (la sud de Deșertul Sahara), Australia, Asia de Sud și America, populație colonizată de europeni între secolele al XVII-lea și al XIX-lea;
- **mongoloidă (c)**, răspândită în Asia Centrală și de Est, Arhipelagul Indonezian și în Oceania. Din această rasă (care reprezintă 1/3 din populația Globului) fac parte și amerindienii din America ori inuții din Arhipelagul Canadian.

Aplic

- ✓ Observă imaginile de mai sus. Notează câteva dintre caracteristicile fiecăreia dintre cele trei rase ilustrate. Prezintă colegilor rezultatele observațiilor tale.

GEOplus

- ✓ Deplasarea masivă a populației dintr-o regiune într-alta, precum și fenomenul colonizării au avut ca rezultat un amestec al raselor umane. Așa se face că amestecul dintre albi și negri a dus la apariția mulatrilor, încrucișarea pieilor-roșii cu albi a avut ca rezultat apariția metișilor, din amestecul indienilor cu negrii au luat naștere zambos. Astăzi, pe Glob, mai există grupări rasiale reduse, care își păstrează modul de viață inițial: pigmeii din centrul Africii, amerindienii din pădurea amazoniană, aborigenii din Australia.

Populația Globului s-a format printr-un proces istoric îndelungat, care a avut la bază limba și graiul comun, un teritoriu bine determinat, tradiții, obiceiuri și aspirații comune. În acest mod s-au format **grupurile etnice**. Acestea conviețuiesc alături de **minoritățile etnice** (grupuri umane aflate pe teritoriul unui stat, ai căror membri sunt de altă etnie și într-un număr mai mic decât membrii populației majoritare).

Se estimează că pe Glob există peste 2.000 de **limbi vorbite**. După numărul de vorbitori de limbă maternă, pe primele locuri se situează: mandarina (chineză), cu peste 1,41 mld. de vorbitori, spaniola, engleza etc.

După **mediul de rezidență** (locul în care persoanele locuiesc), populația Globului se împarte în **populație rurală** (care locuiește în sate) și **populație urbană** (care locuiește în orașe).

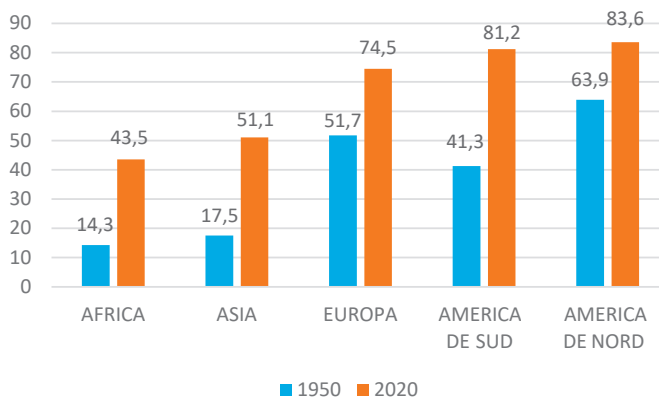

Fig. 3. Ponderea populației urbane pe continente (%)

Dorința de a avea un nivel de trai mai bun, siguranță în ceea ce privește viața cotidiană și un venit mai mare îi determină pe oameni să se deplaseze dintr-un loc în altul, pe distanțe mai mari sau mai mici, cu sau fără schimbarea domiciliului.

Fenomenul de mișcare a populației dintr-un spațiu geografic în altul se numește **mobilitate**. Mobilitatea teritorială a populației are atât semnificație istorică, dar și una actuală (la nivel de stat sau de continente), fiind un factor al creșterii sau descreșterii numărului populației. Deplasările obișnuite (zilnice, navetism, în weekend și în vacanțe) reprezintă o formă de mobilitate teritorială a populației.

Migrația este procesul prin care persoanele își schimbă definitiv sau temporar locul de rezidență și este internă sau internațională. Cauzele generale ale migrațiilor internaționale sunt:

- **economice** (statele cu nivel de trai scăzut sunt sursă de migrație pentru statele cu nivel de trai ridicat);
- **demografice** (procesul de suprapopulare);
- **politice și religioase** (date fiind, spre exemplu, persecuțiile asupra persoanelor în țara de rezidență).

Migrațiile internaționale au căpătat o dinamică nouă pe Glob, ceea ce a determinat ca numărul **emigranților** (cei care părăsesc o țară) și al **imigranților** (cei care se stabilesc într-o țară nouă) să fie mare. Din ce în ce mai multe țări se confruntă cu o scădere a populației din cauza migrației internaționale.

GEOplus

- ✓ Un impact economic aparte îl reprezintă migrația persoanelor cu înaltă calificare profesională, din țările mai slab dezvoltate spre țările cele mai dezvoltate, în domeniul cercetării științifice și tehnologice („migrația creierelor”/„brain drain”).

Așezările omenești

Forme de locuire și diferențieri teritoriale

Știu

- Așezarea este locul în care oamenii se stabilesc. Aceasta se compune dintr-un grup de locuințe și de gospodării. Așezările umane sunt satele și orașele. Populația Terrei trăiește grupată în localități. Acestea au înfățișări și mărimi diferite de la o regiune la alta a Globului.

Vreau să știu mai mult

Localitățile sau **așezările umane** sunt grupări de locuințe/gospodării și alte amenajări, care satisfac nevoile populației. O așezare umană cuprinde: populația, construcțiile folosite în diverse scopuri (locuit, publice, instituții publice și private); străzile, spațiile verzi, zonele comerciale și de agrement, platformele industriale.

GEOforum

- ✓ Numește principalele străzi din localitatea ta. Precizează instituțiile publice situate în zona centrală a localității și câteva instituții private din această localitate.
- ✓ Din ce materiale sunt construite locuințele din satul/orașul tău? De unde au fost procurate?
- ✓ Ce dependențe au dispărut din gospodăria tradițională românească? De ce?

Pentru a exista, o așezare umană are nevoie de o formă de relief favorabilă așezării, de o sursă de apă, resurse ale solului și subsolului, de acces la rețele de utilități și la căi de comunicație (rețele de energie electrică, de gaze naturale, antene de telefonie mobilă, drumuri, căi ferate etc.).

Trei sunt componentele unei așezări umane:

- **populația** (care trăiește în așezarea respectivă);
- **vatra așezării** (terenul ocupat de gospodării, drumuri);
- **moșia** (terenuri agricole, obiective industriale, zone de depozitare și comerciale).

După numărul de locuitori și ocupațiile acestora, așezările umane se împart în:

- **așezări rurale** (sate);
- **așezări urbane** (orașe).

Așezare rurală

Așezare urbană

Satul este o așezare de tip rural a cărei populație se ocupă îndeosebi cu agricultura și locuiește în gospodării individuale.

Așezările rurale se clasifică după:

- **formă** (geometrice, neregulate);
- **structură** (risipite sau împrăștiate, răsfricate, adunate, compacte);
- **număr de locuitori** (diferit de la un stat al Terrei la altul): **sate foarte mici** (sub 250 de locuitori), **mici** (între 250 și 500 de locuitori), **mijlocii** (între 500 și 1.500 de locuitori), **mari** (de la 1.500 la 3.000 de locuitori) și **foarte mari** (peste 3.000 de locuitori);
- **funcții economice**: predominant agricole (cerealiere, pomicole, viticole etc.), predominant industriale (cu industrie prelucrătoare), cu funcție mixtă (agroindustriale) și cu funcții specifice: turistice, piscicole etc. Pe Glob se folosesc diferite materiale de construcții pentru locuințele așezărilor rurale: piatră, cărămidă, lemn (Europa, America, Australia), crengi, frunze mari, lut, trestie (Africa), blocuri de gheață (America de Nord), piei de animale (Mongolia).

Aplic

- ✓ Analizează cu atenție imaginile de mai jos. Identifică și numește materialele de construcție din care sunt realizate locuințele ilustrate.

Sat lacustru (Asia)

Iurtă (Mongolia)

Sat de colibe (Africa Centrală)

Așezările urbane sau orașele sunt așezări umane cu număr mare de locuitori, cu dotări edilitare superioare și cu funcții socioeconomice importante.

GEOforum

- ✓ Care este orașul cel mai apropiat de localitatea ta?
- ✓ Ce dotări edilitare importante are?

Componența unui oraș este următoarea:

- **populația orașului**, vatra sau perimetrul construiilor (intravilan);
- **zona înconjurătoare (extravilan)**, unde se află unele obiective economice, zone comerciale, zone de agrement.

Dacă studiem legenda unei hărți, observăm că orașele sunt reprezentate cu semne convenționale care le clasifică după **numărul de locuitori** (mărime demografică) și după **importanța administrativă** pe care o au într-o țară (de exemplu, orașe-capitală).

Orașele se pot clasifica și după alte criterii:

- **vechimea apariției lor** (cel mai vechi oraș este considerat Ierihon din Asia de Sud-Vest/Palestina);
- în funcție de **activitățile de bază** desfășurate de locuitorii lor (spre exemplu, orașe industriale);
- **numărul de locuitori** (orașe mici – sub 20.000 de locuitori, mijlocii, între 20.000 și 100.000 de locuitori, mari, între 100.000 și 1 million de locuitori, foarte mari, peste 1 milion de locuitori). Orașelor de dimensiuni mari, cu rol de capitală națională sau regională, li se mai spune **metropole** (în limba greacă, *meter* „mamă”, *polis* „cetate”).

Odată cu creșterea numerică a populației Globului, a crescut și populația orașelor, acestea extinzându-se în teritoriu. În acest fel s-au format **megalopolisurile** (în limba greacă, *mega* „mare”, *polis* „cetate”), cea mai mare formă de extindere în teritoriul orașelor. Cele mai cunoscute megalopolisuri sunt Boswash (nord-estul SUA), Tokaido (țărâmul estic al Insulei Honshu, Japonia).

Locuințe ale inuiților (America de Nord)

Aplic

1. Observă o hartă politică a lumii. Identifică orașele cu peste 1 milion de locuitori, aflate pe continentul America. Prezintă-le colegilor rezultatele activității.
2. Notează în caiet orașele-capitală cu peste 1 milion de locuitori aflate în Africa.
3. Poziția geografică este un criteriu de clasificare a orașelor. Consultă o hartă fizică, apoi transcrie în caiet tabelul și completează câte trei exemple.

Orașe situate pe țărm	Orașe situate în interiorul unui continent/stat			
	zona de munte	zona de deal și podiș	zona de câmpie	de-a lungul fluviilor

GEOplus

- ✓ Orașele viitorului („smart cities”) vor oferi o viață de calitate înaltă locuitorilor, ceea ce implică schimbări complexe de infrastructură și reguli de locuire. Un prim pas prinde contur în zona de NV a Arabiei Saudite: „The Line” va fi un oraș liniar întins pe 170 km, alimentat 100% cu energie regenerabilă (eoliană și solară) și dotat cu tehnologii inteligente.

Aplic

1. Care sunt condițiile necesare dezvoltării unei așezări umane?
2. Precizează componentele unei așezări umane.
3. Completează în caiet enunțurile de mai jos.
Vreau să trăiesc într-un oraș inteligent pentru că:
 - locuințele vor produce și vor stoca mai multă energie electrică pe parcursul ..., apoi o vor folosi după caz;
 - orașele vor fi mai puțin zgomotoase, deoarece ...;
 - acoperișurile fotovoltaice vor permite ...;
 - orașele vor avea un aer mult mai curat, deoarece...

Oraș conectat la înalta tehnologie

Resursele naturale

Valorificarea acestora

Știu

- Resursele sunt esențiale pentru supraviețuirea și dezvoltarea populației umane. Dicționarul definește o resursă ca fiind o „rezervă sau sursă de mijloace susceptibile de a fi valorificate într-o împrejurare dată” (DEX). Sunt strugurii cultivați pentru vin în regiunea mediteraneană o resursă naturală? Explicați.

Vreau să știu mai mult

Resursele naturale reprezintă totalitatea elementelor de care dispune un teritoriu (zăcăminte minerale și de mine-reuri, terenuri cultivabile, păduri, ape etc.). În funcție de **localizarea** lor, resursele naturale se grupează în:

- resurse ale litosferei:** energetice (petrol, cărbune, gaze naturale), minerale, roci de construcții;
- resurse ale hidrosferei:** energetice (ape curgătoare, ape geotermale, valuri și marea);
- resurse ale biosferei:** marine și terestre;
- resurse ale atmosferei și extraatmosferice:** energetice (Soarele, vântul) și surse de materii prime.

În funcție de **origine**, resursele naturale pot fi:

- biotice** (care au viață și care provin din organisme vii, inclusiv pădurile);
- abiotice** (care nu au viață, cum ar fi apele, aerul, solul, mineralele și rocile).

În funcție de gradul de **disponibilitate**, resursele pot fi:

- regenerabile:** care pot să se refacă și să fie folosite nelimitat, în condițiile utilizării raționale;
- inepuizabile:** energia solară, vântul, apele;

Aplic

- ✓ Privește imaginile de mai jos și descoperă resurse naturale. Pentru fiecare resursă identificată, stabilește tipul acesteia după localizare, origine și modul de exploatare.

cărbuni

haine

jucării

lemn

carte

energie solară

energie eoliană

petrol

computer

apă

sticlă

roci și minerale

- neregenerabile**, adică limitate;
- epuizabile** în timp: cărbunele, petrolul sau chiar unele organisme vii, aflate în pragul dispariției.

După **modul de exploatare**, se disting:

- resurse **de suprafață**: pășuni, terenuri arabile, păduri etc.;
- resurse ale **subsolului**: aur, gaze naturale, cărbuni, minereu de fier etc.

După cum se poate observa în harta alăturată, resursele sunt distribuite neuniform la nivel global, fiind mai mult sau mai puțin disponibile pentru toată lumea. Unele resurse sunt mai accesibile, altele mai puțin, fiind necesare diverse tehnologii pentru exploatare. Resursele naturale sunt necesare pentru hrană, producția de bunuri, electricitate, transport, construcția de locuințe etc., fiind, în același timp, o sursă de venit pentru statele din întreaga lume. Prin prelucrarea și transformarea lor în diverse produse necesare vieții, resursele naturale sunt valorificate în industrie și în alte ramuri ale economiei.

Exploatarea resurselor naturale aduce cu sine o creștere economică, dar supraexploatarea lor amenință, în cele din urmă, condițiile de trai ale oamenilor, având uneori un impact negativ asupra învelișurilor terestre. În ultimii ani, se iau măsuri la nivel global pentru utilizarea sustenabilă a resurselor: activitățile actuale ale oamenilor nu trebuie să epuizeze resursele disponibile, să distrugă mediul și să compromită posibilitățile de satisfacere a nevoilor generațiilor viitoare (dezvoltare durabilă).

Aplic

1. Care este definiția resurselor regenerabile? Dar a celor neregenerabile? Dă câteva exemple de resurse care nu sunt regenerabile.
2. Alege un continent de pe harta de mai sus. Care sunt resursele neregenerabile ale continentului ales de tine? Ce state dețin astfel de resurse? Dă exemple de resurse regenerabile din regiunea în care locuiești tu.
3. Identifică trei state care valorifică energia solară. De ce crezi că la Ecuador energia solară este mai puțin valorificată?
4. Observă pe hartă, pe trei continente diferite, câte un stat cu resurse de aer importante.
5. Transcrie în caiet enunțurile de mai jos.

Notează A în dreptul enunțurilor adevărate și F în dreptul celor false.

- a. Petrolul este o resursă regenerabilă.
- b. Un important combustibil nuclear este uraniul.
- c. Energia solară și cea eoliană sunt resurse inepuizabile.
- d. Minerul de fier este o resursă energetică.
- e. Regiunile montane sunt favorabile amplasării turbinelor eoliene.
- f. Marmura este o importantă rocă de construcție.
- g. Prin prelucrarea minereului de fier se obține benzină.
- h. Energia mareelor poartă denumirea de hidroenergie.

GEOforum

- ✓ Puține resurse energetice au creat debateri atât de aprinse ca energia nucleară. Producătorii de energie și consumatorii deopotrivă doresc să afle mai multe despre aceasta, încercând să găsească răspunsuri la întrebări precum:
 - Cărei categorii de resurse energetice aparține energia nucleară?
 - Care sunt avantajele utilizării acesteia? Este energia nucleară necesară? Cât de sigură este ea?

GEOplus

- ✓ Sarea a fost prețuită de-a lungul timpului la fel ca aurul.
- ✓ Negustorii mauri (nomazi din nordul Africii) o utilizau ca mijloc de schimb: 1 gram de sare valora 1 gram de aur.
- ✓ Istoricul Pliniu cel Bătrân povestea că, în anumite perioade, solda militarilor romani era plătită cu bulgări de sare. Mai mult, cuvântul salariu derivă din latinescul „salarium”, semnul bunăstării unei familii fiind sarea de pe masă.
- ✓ Se spune că, în China antică, impozitele se plăteau cu sare, pe scenele teatrelor tradiționale japoneze se împrăștia sare (ca artiștii să fie feriți de spiritele rele), iar vechii egipteni o foloseau pentru mumificarea celor decedați.

Investighez

Clasa se împarte în 6 echipe.

- Fiecare echipă primește, prin tragere la sorți, o resursă naturală răspândită în România și are misiunea de a se documenta în legătură cu aceasta.
- Se împart sarcinile în cadrul echipei astfel: un elev va căuta informații despre localizarea resursei, altul — avantajele și dezavantajele utilizării acesteia, un altul va analiza efectele utilizării acestor resurse asupra mediului și soluții privind conservarea acestora și un alt elev va colecta imagini.
- La final, fiecare echipă va prezenta rezultatele investigației celorlalți colegi, printr-o planșă de tip poster sau printr-o prezentare multimedia.

Domeniile activităților economice pe Terra

Agricultura, industria, serviciile

(caracteristici generale)

Știu

a

b

- Agricultura, una dintre cele mai vechi ocupații ale omenirii, este cheia sedentarizării civilizației umane. De când oamenii, din nomazi preocupați de vânătoare, pescuit, culegerea plantelor crescute în mod natural, au devenit cultivatori de plante și crescători de animale, civilizația umană a cunoscut o dezvoltare semnificativă.
- Observă imaginile a și b. Care dintre cele două moduri de a cultiva pământul ar putea duce la creșterea producției agricole? Argumentează alegerea ta.

Vreau să știu mai mult

Termenul **agricultură** provine din limba latină: *agri* „câmp” și *cultura* „cultivare”.

Agricultura este domeniul economiei care are ca obiect cultivarea plantelor și creșterea animalelor.

Factorii care influențează practicarea agriculturii sunt naturali, tehnici și demografici.

Cultivarea plantelor are în vedere obținerea de alimente, furaje sau materii prime pentru industrie.

Plantele cultivate pot fi clasificate în:

- **culturi legumicole** (mazărea, fasolea);
- **culturi pomicele**: plante citrice, bananieri, curmalii, ananași (c), arbori de cafea și de cacao etc;

c

- **culturi cerealiere**: porumb, grâu, orz, ovăz, orez etc.;
- **culturi viticole**: viță-de-vie;
- **culturi tehnice**: plante oleaginoase (floarea-soarelui, soia, arahidele, palmierul de ulei, de cocos, măslinul), plante textile (iuta, bumbacul, inul); plante zaharoase (sfecla-de-zahăr, trestia-de-zahăr).

Aplic

1. Identifică în imaginile de mai jos principalele ramuri ale creșterii animalelor.

Bovine

Porcine

Cabaline

Ovine

Bubaline

Caprine

Camelide

Piscicultură

Sericultură

Apicultură

Avicultură

2. Terenurile agricole, reprezentate de terenuri arabile, vii, livezi, pășuni, fânețe și pajiști naturale, sunt considerate minele de aur ale viitorului, în condițiile în care necesarul de hrană este din ce în ce mai mare la nivel mondial. Purtați o discuție pe această temă, pornind de la următoarele întrebări.

- Care este cea mai frecventă utilizare a terenului agricol?
- Ce soluții există pentru utilizarea durabilă a terenurilor agricole?

3. Analizează cu atenție graficele alăturate. Identifică:
 - a. trei state asiatiche producătoare de zahăr;
 - b. două state africane producătoare de cereale;
 - c. statele cu cea mai mare producție de cereale, respectiv, de zahăr, în anul 2022.
4. Precizează trei factori naturali și trei factori tehnologici care influențează producția agricolă.
5. Completează în caiet aritmogriful de mai jos.
Vei descoperi pe verticala A-B numele unei plante specifice climatului mediteranean.

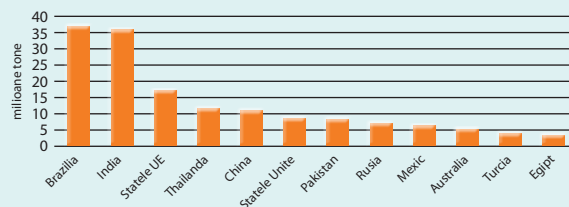

Fig. 1. Principalele state producătoare de zahăr (2022)

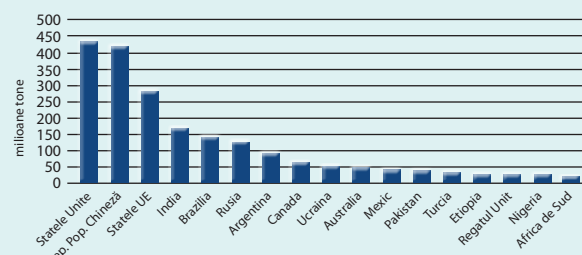
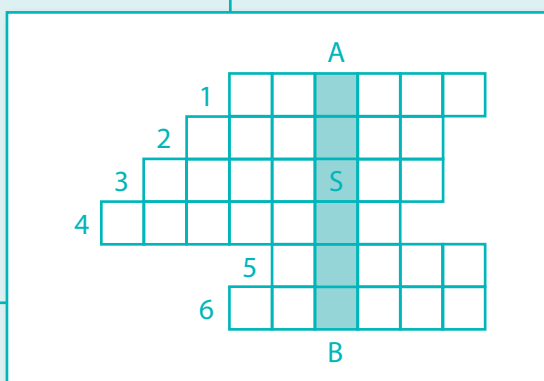

Fig. 2. Principalele state producătoare de cereale (2022)

1. Mamifer erbivor rumegător din Asia, folosit la transport în regiunile deșertice.
2. Țesătură textilă fină, originară din China.
3. Pom fructifer comun, specific zonei temperate, sensibil la frig, originar din China.
4. Categorie de plante care cuprinde grâul și porumbul.
5. Condiment frecvent utilizat în alimentație, originar din India.
6. Fruct tropical de culoare galbenă originar din Asia de Sud-Est, având formă lunguiață.

Industria este domeniul economiei care realizează fie extracția materiilor prime, fie prelucrarea acestora,

transformându-le în mijloace de producție și bunuri de consum.

Industria	Exemple de materii prime	Exemple de produse
Energetică	Combustibili și alte resurse de energie (solară, vânt, ape termale, maree etc.)	Energie electrică
Metalurgică și siderurgică	Mineruri metalifere feroase și neferoase	Oțel, fontă, aluminiu, țevi
Chimică	Petrol, gaze naturale, sare, cărbune, lemn etc.	Îngrășăminte, mase plastice, hârtie, vopsele, medicamente, produse cosmetice, clorosodice
Construcțiilor de mașini	Produse finite ale industriei metalurgice, lemn, cauciuc etc.	Utilaje, mijloace de transport, aparatură electronică, electrotehnică și IT
Exploatarea și prelucrarea lemnului	Lemn	Mobilă, cherestea, instrumente muzicale, rechizite școlare
Materialelor de construcții	Roci: nisip, argilă, calcar, granit, marmură	Ciment, sticlă, cărămidă, ceramică, porțelan
Ușoară	Bumbac, in, cânepă, mătase, lână, piei de animale	Îmbrăcăminte, încălțăminte
Alimentară	Materii prime oferite de ramurile agriculturii	Bunuri de larg consum: produse lactate, mezeluri, băuturi alcoolice sau răcoritoare

Revoluția industrială este un proces complex, prin care munca manuală a fost înlocuită cu mașinismul, având ca efect creșterea producției și dezvoltarea orașelor. Noile tehnologii au schimbat de-a lungul timpului condițiile de muncă și stilul de viață al oamenilor.

Aplic

1. Care sunt principalii factori care influențează locația unei industrii?
2. Care industrie ar putea fi coloana vertebrală a industriei moderne? De ce?
3. Analizează fig. 3. Identifică pentru fiecare dintre etapele revoluției industriale câte două caracteristici.
4. Ce consecințe asupra vieții oamenilor crezi că a avut fiecare etapă a acestei revoluții?

Forum

- ✓ Se vorbește tot mai mult despre începuturile *Industry 5.0* – a cincea revoluție industrială.
- ✓ Care este părerea ta?

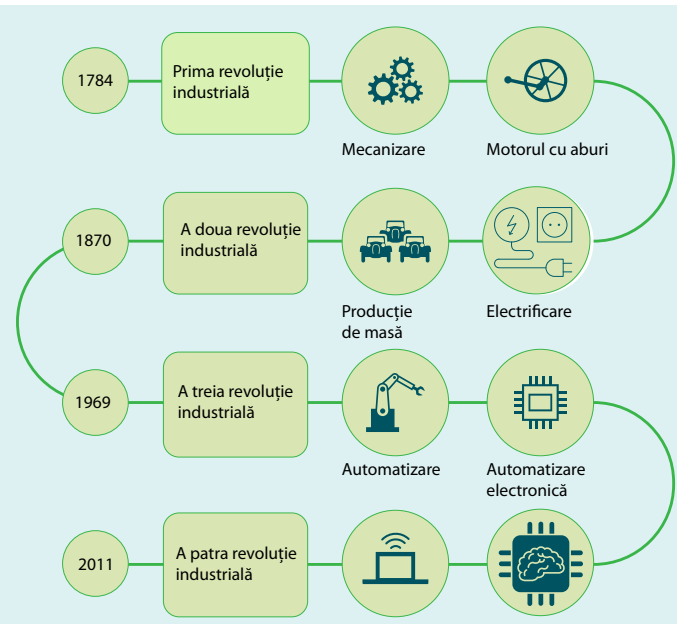

Fig. 3. Etape ale revoluției industriale

Exploatare minieră, regiunea Donbas (Ucraina)

Exploatare petrolieră, Golful Persic

Uzină metalurgică, Chile (America de Sud)

Regiunile industriale sunt forme superioare de concentrare a activităților industriale, cu numeroase centre și grupări industriale, cu grad ridicat de urbanizare, cu rețea

importantă de căi de comunicații, dispunând de resurse ale subsolului și de resursă umană calificată.

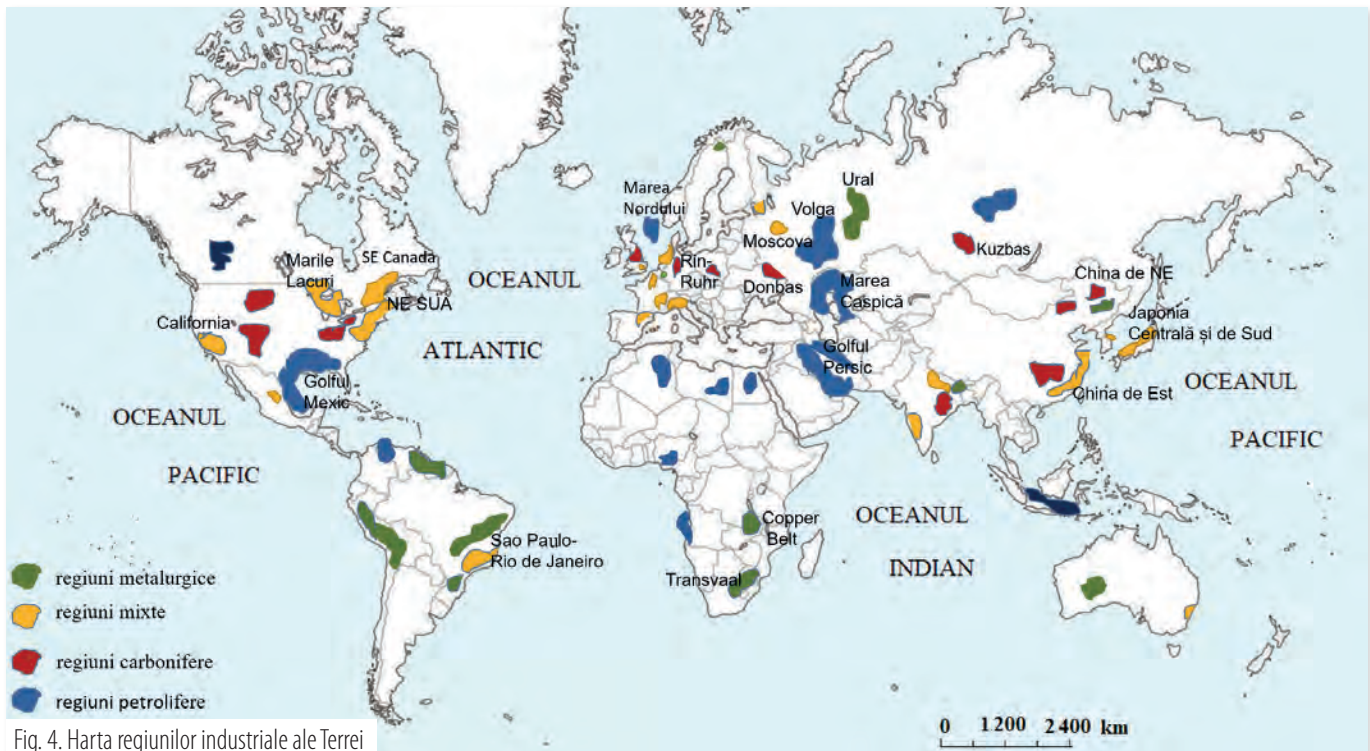

Fig. 4. Harta regiunilor industriale ale Terrei

Aplic

✓ Identifică pe harta regiunilor industriale ale Terrei:

- a. trei tipuri de regiuni industriale;
- b. trei state cu importante regiuni petrolifere, aflate pe trei continente.

Transportul reprezintă activitatea de deplasare dintr-un loc în altul a persoanelor, bunurilor sau informațiilor. Acest sector economic cuprinde infrastructura de transport (șosele, autostrăzi, căi ferate, canale navigabile, culoare de zbor, conducte etc.), terminalele (aeroporturi, stații feroviare, autogări etc.) și mijloacele de transport (autovehicule, trenuri, vapoare, avioane etc.).

După mediul geografic, se disting:

- **transporturi pe uscat:** rutiere și feroviare;
- **transporturi pe apă:** maritime și fluviale;

Turismul (fig. 5) se referă la relațiile și fenomenele care rezultă din deplasarea și sejurul persoanelor în afara locului lor de reședință (petrecerea vacanței sau a concediului de odihnă, participarea la diferite evenimente). **Domeniile activităților economice** se referă la modul în care sunt diferențiate activitățile economice într-un stat. Toate activitățile economice sunt necesare pentru satisfacerea nevoilor de consum ale oamenilor.

Cu toate acestea, în funcție de gradul de dezvoltare, fiecare țară se specializează mai mult într-un sector și mai puțin într-altul. De regulă, țările mai slab dezvoltate sunt dedicate agriculturii și producției artisanale, iar țările cu un grad mai ridicat de dezvoltare se concentrează mai mult pe activitatea industrială și pe servicii.

c. două tipuri de regiuni specifice continentului african;

d. trei state cu regiuni industriale carbonifere;

e. denumirea a două continente cu importante regiuni metalurgice.

- **transporturi aeriene;**
- **transporturi speciale:** conducte, telecomunicații, internet, linii de înaltă tensiune, transport pe cablu.

Aplic

✓ Observă în manualul digital fișa cu titlul *Transporturile*. Prindează această fișă, apoi completează-o cu informații despre principalele avantaje și dezavantaje ale unor tipuri de transport.

Aplic

✓ Identifică obiectivele turistice din imaginea de mai jos și asociază fiecărui obiectiv marcat cu cifre câte o țară din următoarea listă: Brazilia, Egipt, India, Italia, Franța, Mexic, Regatul Unit, Statele Unite ale Americii.

Tipuri de turism

- montan și sporturi de iarnă
- litoral
- cultural
- sportiv
- balnear
- ecologic
- religios
- de afaceri

Obiective turistice

- a. Podul Golden Gate – San Francisco
- b. Casa Albă – Washington D.C.
- c. Opera din Sydney
- d. Statui Moai în Insula Paștelui
- e. Burj al Arab – Dubai
- f. Marele Zid Chinezesc
- g. Moscheea Hagia Sofia – Istanbul
- h. Piața Roșie – Moscova
- i. Muzeul Ermitaj – Sankt Petersburg
- j. Turnurile Petronas – Kuala Lumpur
- k. Templul Cerului – Beijing

Fig. 5. Tipuri de turism

Efectele activităților umane asupra mediului și calitatea vieții

Mediul înconjurător este reprezentat de ansamblul factorilor naturali și al celor creați de activitatea umană, aflați în interdependență, care influențează echilibrul ecologic și condițiile de viață pentru plante, animale și om.

Mediul natural cuprinde toate ființele vii și lucrurile care apar și se dezvoltă în mod natural, fără intervenția omului.

Știu

- Apa, aerul și solul au rol important în susținerea vieții pe Pământ. Din păcate, activitățile umane provoacă poluarea acestora.
- Identifică, în zona în care locuiești, cel puțin patru surse de poluare a apei, a aerului și a solului. Menționează cum îți pot afecta acestea starea de sănătate.

Vreau să știu mai mult

Activitatea umană își exercită influența asupra mediului de mii de ani, de când comunitățile tribale au pus bazele agriculturii și au construit primele așezări umane permanente. Mediul natural a suferit modificări care s-au accentuat odată cu creșterea populației și evoluția tehnologică, iar în prezent este afectat la nivel planetar, puține locuri de pe Pământ rămânând neatinse de activitatea umană.

Agricultura în Egiptul antic

Cauzele modificării mediului natural sunt numeroase, cele mai importante fiind:

- utilizarea agricolă a terenurilor (a);
- expansiunea spațiilor construite pentru locuit și servicii (b);
- defrișarea pădurilor (c);
- industrializarea, construcția de căi de comunicație: autostrăzi, căi ferate (d);
- utilizarea excesivă și inadecvată a apei;
- turismul de masă (e).

Consecințele acestor acțiuni se manifestă prin poluarea aerului, apei și a solului, precum și prin distrugerea mediului natural de viață al animalelor.

Poluarea poate fi produsă de cauze naturale (activitățile vulcanice) și antropice. Activitățile umane afectează aerul, apa și solul prin emisiile și deversările de substanțe nocive ale industriei și activității de transport, dăunând plantelor și animalelor, dar și sănătății publice. Poluarea aerului contribuie la fenomenul încălzirii globale și al schimbărilor climatice, cu efecte negative asupra mediului.

Agricultura intensivă, prin cultura plantelor și creșterea animalelor, crește presiunea asupra terenurilor agricole, prin utilizarea de substanțe chimice, cum ar fi îngrășămintele, insecticidele și pesticidele, provocând poluarea solului și distrugerea ecosistemelor naturale,

dar și probleme de sănătate. De asemenea, pentru extinderea suprafețelor agricole sunt defrișate mari suprafețe de pădure.

Urbanizarea este o consecință a creșterii populației, a industrializării și calității vieții. Acest fenomen necesită suprafețe mari de teren, cu impact negativ asupra ecosistemelor, a apelor de suprafață și subterane.

Exploatarea resurselor naturale afectează mediul pe mari suprafețe, uneori cu consecințe ireversibile. Pentru extracția acestora, se fac vaste defrișări, distrugeri de forme de relief, iar accidentele de extracție și transport al resurselor pot provoca mari daune mediului înconjurător.

Aplic

✓ Identifică în imaginile care urmează:

- a. tipurile de procese/fenomene observabile;
- b. patru activități umane care le produc;

c. patru efecte negative asupra mediului;

d. patru măsuri care ar duce la eliminarea efectului negativ.

Calitatea vieții este definită ca fiind „măsura în care o persoană este sănătoasă, se simte confortabil în mediul în care trăiește și este capabilă de a participa și a se bucura de evenimentele vieții”. Un rol important în percepția calității vieții de către fiecare dintre noi îl are mediul în care trăim.

Calitatea mediului are o influență ridicată, alături de alți factori, asupra stării noastre de sănătate psihică și fizică. De aceea, în ultimele decenii există o preocupare majoră pentru eliminarea cauzelor care afectează mediul în care oamenii își petrec existența.

GEOforum

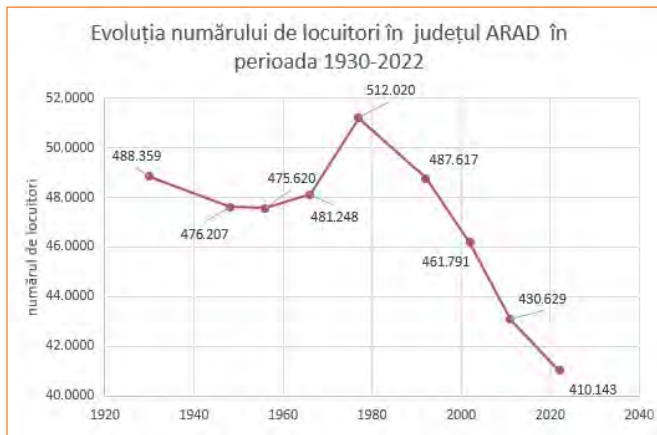
Observați imaginile de mai jos. Care dintre mediile ilustrate considerați că este cel mai potrivit pentru o înaltă calitate a vieții? Argumentați alegerea făcută.

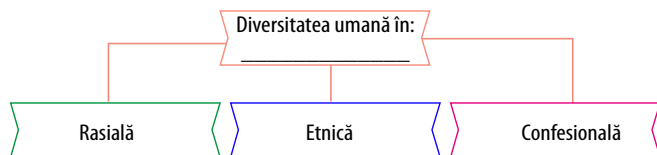
Aplicații practice

Analiza și interpretarea caracteristicilor demografice și de locuire din orizontul local și apropiat

Lecția 6

- Analizează graficul de mai sus, apoi rezolvă următoarele cerințe:
 - Identifică anul în care s-a înregistrat cel mai mare număr de locuitori.
 - Precizează anul cu cel mai mic număr de locuitori.
 - Calculează diferența dintre numărul maxim și numărul minim de locuitori, înregistrată în perioada 1930-2022.
- Informează-te din diverse surse bibliografice. Completează diagrama cu informații corespunzătoare, privind caracteristici ale diversității umane din localitatea/județul în care locuiești.

- Se dă tabelul de mai jos.

Județul	Populația	Suprafața	Densitatea populației
Timiș	650.533 loc.	8.697 km ²	
Tulcea	179.996 loc.	8.499 km ²	

- Completează tabelul, pe baza surselor bibliografice (ex.: Institutul Național de Statistică), cu valorile specifice județului tău sau celor limitrofe (dacă locuiești în cele menționate în tabel).
- Calculează cu câți locuitori este mai mare județul Timiș față de județul Tulcea. Dar față de județul tău?
- Calculează pentru fiecare județ densitatea medie a populației.

Provocări locale în context mondial

Gândește ecologic!

Situație-problemă: Transportul afectează mediul în diverse moduri.

Coloana **A** enumeră efectele nocive ale transportului asupra mediului, în timp ce coloana **B** enumeră câteva modalități de protejare a mediului.

- Potrivește elementele din cele două coloane ținând cont de faptul că o soluție poate avea efecte benefice asupra mai multor aspecte din coloana **A**.
- Scrive în caiet propoziții întregi, care leagă cele două elemente, după modelul: „Folosirea mașinilor electrice înseamnă un consum mai mic de combustibili fosili, care va duce atât la conservarea resurselor, cât și la reducerea poluării”.

A. PROBLEME

- poluare (vizuală, zgomot, aer, apă)
- consum de combustibil
- periculos pentru pietoni
- distrugerea clădirilor vechi (prin vibrații de la vehicule, fum)
- parcările ocupă mult spațiu

B. SOLUȚII

- mașini electrice
- benzi de circulație pentru autobuze
- dezvoltarea transportului public
- în orașe, gratuități pentru unele servicii de autobuz
- piste pentru cicliști
- zone pietonale

Regiuni

Trasee turistice aplicate pe domenii de interes

Forum

1. Cât de important este timpul liber pentru tine?
2. Cât timp liber ai?
3. Faci mai multe lucruri/activități pe care le asociezi cu timpul liber, de exemplu: dans, vizionare de emisiuni la televizor, drumeții etc.?
4. Ce este turismul?

Regiuni turistice și forme de turism

Regiunea turistică reprezintă un areal de mari dimensiuni ce se remarcă printr-o abundență de centre turistice aflate într-o structură organizatorică bine pusă la punct, unitară, bogate din punctul de vedere al patrimoniului turistic.

Exemple: Regiunea Mediteraneană, Valea Nilului, Alpii, China, Regiunea Marilor Lacuri, Anzii Peruvieni.

1. Asociază, în caiet, regiunile turistice enumerate mai sus cu obiectivele turistice din imaginile 1 - 6.

1. Matterhorn, Elveția; 2. Sfinxul și Piramidele de la Gizeh; 3. Ruinele de la Pompei și Muntele Vezuviu; 4. Cascada Niagara; 5. Marele Zid; 6. Machu Picchu

Formele de turism practicate, de la cel montan, pentru sporturi de iarnă, litoral sau balnear la cel cultural-istoric, religios sau sportiv, sunt condiționate de o serie de factori.

2. Documentează-te utilizând diverse surse bibliografice și completează în caiet fișa de mai jos, cu informații corespunzătoare.

Factori care influențează turismul	Exemple specifice	Regiuni turistice — centru turistic — obiectiv turistic
Peisaj	plaje	
	lacuri/râuri	
	ape termale/minerale	
Caracteristici climatice	zăpadă	
	soare	
Acces, în funcție de tipul de transport	transport pe apă	
	transport aerian	
	transport rutier sau feroviar	
Cazare	hoteluri	
Facilități	obiective culturale și istorice	

Proiect

Să călătorim în lume!

1. Clasa se împarte în grupuri de 3-4 elevi.
2. Fiecare grupă va alege o regiune turistică din următoarea listă: Coasta Mediteraneană a Spaniei, Insulele Baleare, Coasta de Azur (Franța), Coasta Dalmației (Croatia), bazinul Parizian, Alpii, Grecia Insulară, Grecia Peninsulară, Florida, California, Valea Nilului, Riviera Italiană.
3. Proiectul va cuprinde un traseu turistic de-a lungul centrelor identificate și principalele lor obiective ce merită vizitate.
4. Pentru a face proiectul mai interesant, veți adăuga elemente cum ar fi: personalități din regiunea respectivă, festivaluri, muzee, clădiri celebre, bucătărie și obiceiuri tradiționale, scurte informații istorice etc.
5. Prezentarea în fața clasei se va realiza printr-un poster sau o prezentare multimedia cu regiunea primită.

- În imaginile 1 - 9 sunt prezentate diverse resurse. Pentru fiecare imagine, notează în caiet dacă resursa este regenerabilă sau neregenerabilă, precum și o utilizare industrială a acesteia.
- Enumeră:
 - trei lucruri pe care le utilizezi și care provin dintr-o resursă regenerabilă;
 - trei lucruri pe care le utilizezi și care provin dintr-o resursă neregenerabilă;
 - două exemple de resurse regenerabile din comunitatea ta.
- În coloana A sunt termeni legați de mobilitatea populației, iar în coloana B sunt definiții/explicații acești termeni. Asociază fiecare termen din coloana A cu definiția corespunzătoare din coloana B.

A	B
bilanț migratoriu	deplasarea populației dintr-un stat spre alt stat, cu schimbarea domiciliului
emigrare	totalul deplasărilor în teritoriu
imigrare	plecarea populației din localitatea de domiciliu în altă localitate sau în alt stat
migrație	diferența dintre numărul imigranților și cel al emigranților
mobilitate spațială	sosirea într-un stat a unei populații venite din altă parte/alt stat

- Analyzează harta din fig. 1 și rezolvă cerințele date.
 - Enumeră trei factori naturali care pot influența densitatea populației.
 - Precizează două evenimente istorice deosebite care au influențat răspândirea populației.
 - Pentru fiecare dintre continentele Asia și Africa, identifică două regiuni cu densitate ridicată a populației.
 - Pentru fiecare dintre continentele America de Nord, Europa și Asia, stabilește câte două regiuni cu densitate ridicată a populației.
 - Cum consideri că este densitatea populației în Australia? Explică de ce.

